



inbo



Instituut voor
Natuur- en Bosonderzoek

Staat van instandhouding (status en trends) habitattypen en soorten van de Habitatrict- lijn (rapportageperiode 2007-2012)

Gerald Louette, Dries Adriaens, Geert De Knijf & Desiré Paelinckx

Redacteurs:

Gerald Louette, Dries Adriaens, Geert De Knijf & Desiré Paelinckx
Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) is het Vlaams onderzoeks- en kenniscentrum voor natuur en het duurzame beheer en gebruik ervan. Het INBO verricht onderzoek en levert kennis aan al wie het beleid voorbereidt, uitvoert of erin geïnteresseerd is.

Vestiging:

INBO Brussel
Kliniekstraat 25, 1070 Brussel
www.inbo.be

e-mail:

gerald.louette@inbo.be

Wijze van citeren:

Louette G., Adriaens D., De Knijf G. & Paelinckx D. (2013). Staat van instandhouding (status en trends) habitattypen en soorten van de Habitatrichtlijn (rapportageperiode 2007-2012). Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2013 (INBO.R.2013.23). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

D/2013/3241/120

INBO.R.2013.23

ISSN: 1782-9054

Verantwoordelijke uitgever:

Jurgen Tack

Druk:

Managementondersteunende Diensten van de Vlaamse overheid

Foto cover:

Steven De Saeger



Staat van instandhouding (status en trends) habitattypen en soorten van de Habitatrictlijn (rapportageperiode 2007-2012)

Gerald Louette, Dries Adriaens, Geert De Knijf & Desiré Paelinckx

D/2013/3241/120

INBO.R.2013.23

Dankwoord

Dit rapport kwam tot stand dankzij substantiële inbreng van onderstaande collega's. Voor de beoordeling van de staat van instandhouding soorten kon aanvullend beroep gedaan worden op gegevens van Natuurpunt (2013).

Habitattypen

Estuaria & zilte vegetaties: Bart Vandevoorde

Duinen: Sam Provoost

Wateren: Jo Packet, An Leyssen & Luc Denys

Heiden: Steven De Saeger

Graslanden: Patrik Oosterlynck

Venen & moerassen: Patrik Oosterlynck, Steven De Saeger & Jan Wouters

Grotten: Steven De Saeger

Bossen: Arno Thomaes, Luc De Keersmaeker & Kris Vandekerckhove

Integratie habitattypische soorten: Patrik Oosterlynck & Geert De Knijf

Soorten

Planten: Wouter Van Landuyt

Invertebraten – Weekdieren: Jo Packet, Dries Adriaens, Geert De Knijf & Luc De Bruyn

Invertebraten – Libellen: Geert De Knijf

Invertebraten – Nachtvinders: Dries Adriaens & Geert De Knijf

Invertebraten – Kevers: Arno Thomaes

Vissen: Gerlinde Van Thuyne & Claude Belpaire

Amfibieën & Reptielen: Dries Adriaens, Jeroen Speybroeck & Dirk Bauwens

Zoogdieren – Vleermuizen: Daan Dekeukeleire, Geert De Knijf & Ralf Gyselings

Zoogdieren – Niet-vleermuizen: Dries Adriaens, Koen Van Den Berge & Kristijn Swinnen

Algemene ondersteuning: Martine Van Hove (GIS), Guy Van Dam (Access) & Dries Adriaens (Access en GIS)

Inhoud

1. Samenvatting.....	4
2. Summary.....	5
3. Inleiding.....	6
4. Aanpak en resultaten	8
4.1. Habitattypen.....	8
4.1.1. Areaal.....	12
4.1.2. Oppervlakte	14
4.1.3. Structuren & Functies inclusief typische soorten (kwaliteit)	15
4.1.4. Toekomstperspectieven	18
4.1.5. Drukken en bedreigingen	21
4.2. Soorten	22
4.2.1. Areaal.....	25
4.2.2. Populatie.....	27
4.2.3. Leefgebied	30
4.2.4. Toekomstperspectieven	32
5. Overzicht van de beoordeling staat van instandhouding Vlaams Atlantische regio.....	34
5.1. Habitattypen.....	34
5.2. Soorten	36
6. Vergelijking resultaten Atlantisch-Vlaanderen met Atlantisch-België	41
7. Referenties	44
8. Digitale bijlagen	46

1. Samenvatting

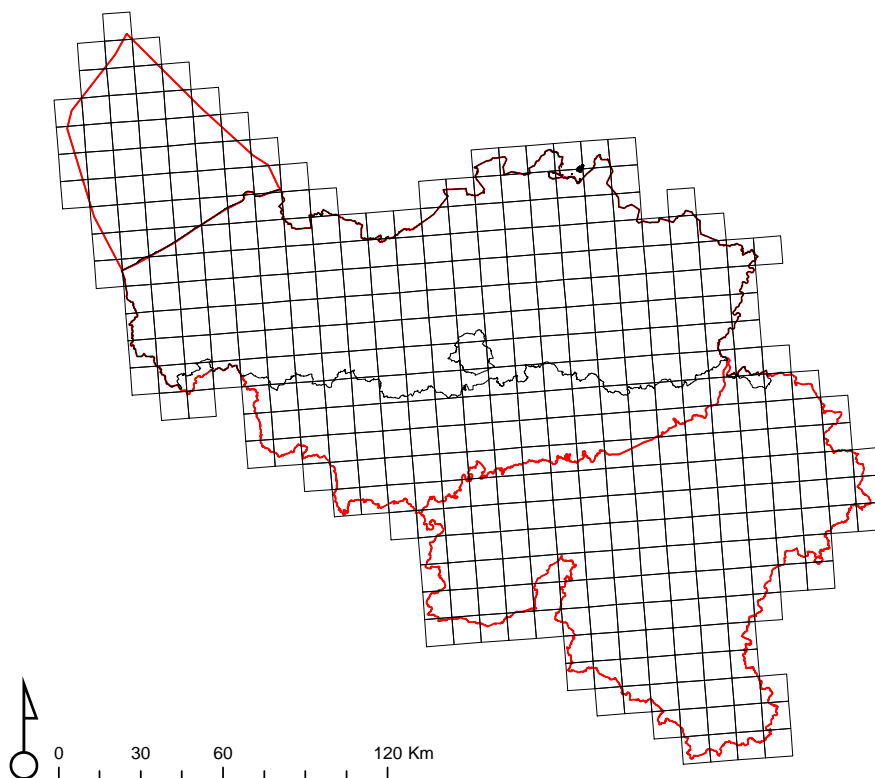
Een rapportage over de staat van instandhouding van de habitattypen en soorten van de Habitatrichtlijn voor de periode 2007-2012 dient eind juni 2013 door elke lidstaat overgemaakt te worden aan de Europese Commissie (EC). Dit document geeft de gehanteerde methodiek en resultaten weer voor (Atlantisch) Vlaanderen. Van de 47 voorkomende habitattypen hebben er 5 een gunstige toestand, en kennen 7 habitattypen die momenteel in een ongunstige toestand verkeren een verbetering op het terrein. Bij de soorten is het beeld meer verdeeld. Van de 59 soorten zijn er 9 in een gunstige toestand, en gaan er 14 andere op vooruit. 17 soorten gaan echter achteruit, terwijl voor de overige 28 soorten de toestand stabiel is gebleven of gegevens ontoereikend zijn om een globale trend in te schatten (27 % en 20 % van de soorten, respectievelijk). Een vergelijking van de resultaten tussen deze rapportageperiode en de vorige (2001-2006) is moeilijk. Sinds 2007 is de wetenschappelijke kennis immers toegenomen, zijn er concrete beleidsdoelen geformuleerd met het bijhorende implementatietraject in het kader van de instandhoudingsdoelstellingen, en heeft de EC de richtlijnen voor het bepalen van de staat van instandhouding verder verfijnd en aangepast.

2. Summary

An overview of the conservation status of habitats and species that are listed on the annexes of the Habitats Directive (period 2007-2013) needs to be reported by each Member State to the European Commission (EC) by the end of June 2013. This document presents the applied method and results for (Atlantic) Flanders (northern Belgium). Of the 47 occurring habitats, 5 are in a favourable conservation status, and 7 habitats that have currently an unfavourable conservation status improve. For the species the picture is more diverse. Of the 59 species, 9 are in a favourable conservation status, and 14 other species improve. However, 17 species worsen, while for the remaining 28 species the conservation status is stable or data are inadequate to assess a global trend (27 % and 20 % of the species, respectively). A comparison of the results of this reporting period with the previous one (2001-2006) is difficult. The reasons for this are that since 2007 the scientific knowledge has increased, fixed policy goals have been set with an accompanying implementation trajectory in the framework of setting conservation objectives, and guidelines to assess the conservation status have been further adjusted by the EC.

3. Inleiding

De Habitatrictlijn (HR, gepubliceerd in 1992 en in werking getreden in 1994, CD 92/43/EEC) voorziet dat elke zes jaar aan de Europese Commissie (EC) via het European Environmental Agency (EEA)/European Topic Center on Biological Diversity (ETC-BD) een overzicht wordt gegeven van de staat van instandhouding (SVI) van de natuurlijke habitattypen en soorten die op de Bijlagen (Bijlage I voor habitattypen, en Bijlage II, IV en V voor soorten) van de richtlijn staan vermeld. Elke lidstaat is verantwoordelijk voor de rapportage van de staat van instandhouding van habitattypen en soorten voorkomend op zijn eigen grondgebied. Vermits de bevoegdheden rond Leefmilieu in België geregionaliseerd zijn, dienen Vlaanderen (groot deel Atlantisch België en klein deel Continentaal België), Brussel (deel Atlantisch België), Wallonië (klein deel Atlantisch België en groot deel Continentaal België) en federaal België (marien Atlantisch België) zelf in te staan voor het verwerven van data op hun grondgebied, alsook de respectievelijke rapportage over de SVI te maken. De EC verlangt evenwel een rapportage per biogeografische regio per lidstaat (België) (Figuur 1). De agentschappen van de gewesten bevoegd voor natuur hebben de inhoudelijke verantwoordelijkheid; Wallonië draagt de eindverantwoordelijkheid voor de coördinatie en de oplevering van de gecompileerde rapportage (voor de Vogelrichtlijn is dit Vlaanderen).



Figuur 1. Situering van Vlaanderen (zwart omlijnd) binnen de biogeografische regio's (marien Atlantisch, Atlantisch en Continentaal) van België. Het door de EC ter beschikking gestelde grid (10 x 10 km) voor het bepalen van het areaal van habitattypen en soorten wordt aansluitend gevisualiseerd.

Het voorbereiden van de integratie van de verschillende gewestrapportages werd toegewezen aan het gewest waar het habitatype of de soort het meest in voorkomt (per biogeografische regio, 50 % als drempel). Dit maakt dat Vlaanderen het merendeel van de habitattypen en soorten voorkomend in de Atlantische regio compileert. Het administratieve en maatschappelijke overleg gebeurt over de deelrapporten van elke individueel gewest. Hierna wordt een finale integratie (per biogeografische regio) gemaakt.

De vorige rapportage betrof de periode 2001-2006 (rapportage 1 in juni 2007: De Bruyn & Paelinckx 2007a,b, Paelinckx & De Bruyn 2007, Paelinckx et al. 2008, met een update voor Vlaanderen in Paelinckx et al. 2009, Louette et al. 2011). De huidige rapportage omvat de periode 2007-2012 (rapportage 2 in juni 2013, huidig document). Een wetenschappelijke insteek voor deze rapportage Vlaanderen werd geleverd door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), aangevuld met verspreidingsgegevens van de niet-gouvernementele organisatie Natuurpunt (NP) en andere georganiseerde en individuele habitat- en soortexperts. Voor het onderdeel 'genomen maatregelen' werd input voorzien door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). Overleg voor de verdere integratie conform de lidstaatrapportage wordt geleverd met het Waalse Département de l'Etude du Milieu Naturel et Agricole (DEMNA), het Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM) en de federale overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de voedselketen en Leefmilieu (FOD-Leefmilieu).

4. Aanpak en resultaten

4.1. Habitattypen

Gerald Louette, Steven De Saeger, Luc De Keersmaeker, Luc Denys, An Leyssen, Patrik Oosterlynck, Jo Packet, Sam Provoost, Arno Thomaes, Kris Vandekerkhove, Bart Vandevoorde, Jan Wouters & Desiré Paelinckx

Een overzicht van de habitattypen die in Vlaanderen voorkomen en dienen gerapporteerd te worden, wordt gegeven in Tabel 1.

Tabel 1. Overzicht van de habitattypen (* = prioritair habitatype) die voorkomen in Vlaanderen en waarvoor wordt gerapporteerd en de biogeografische regio's waarvoor ze binnen Vlaanderen zijn aangemeld. Habitattypen die in cursief staan werden aangemeld, maar bleken na verder onderzoek niet in Vlaanderen voor te komen.

Habitat -code	Beschrijving	MAR- ATL regio	ATL regio	CON regio
1130	Estuaria	x		
1140	Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten	x		
1310	Eénjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met <i>Salicornia</i> soorten en andere zoutminnende planten (Thero-Salicornietalia)		x	
1320	Schorren met slijkgrasvegetatie (<i>Spartinion maritimae</i>)		x	
1330	Atlantische schorren (<i>Glauco-Puccinellietalia maritimae</i>)		x	
2110	Embryonale wandelende duinen		x	
2120	Wandelende duinen op de strandwal met <i>Ammophila arenaria</i> (witte duinen)		x	
2130*	Vastgelegde duinen met kruidvegetatie (grijze duinen)		x	
2150*	Atlantische vastgelegde ontcalcite duinen (<i>Calluno-Ulicetae</i>)		x	
2160	Duinen met <i>Hippophae rhamnoides</i>		x	
2170	Duinen met <i>Salix repens</i> ssp. <i>argentea</i> (<i>Salicion arenariae</i>)		x	
2180	Beboste duinen van het Atlantische, Continentale en Boreale kustgebied		x	
2190	Vochtige duinvalleien		x	
2310	Psammofiele heide met <i>Calluna</i> en <i>Genista</i> soorten		x	
2330	Open grasland met <i>Corynephorus</i> en <i>Agrostis</i> soorten op landduinen		x	
3110	Mineraalarme oligotrofe wateren van de Atlantische zandvlakten (<i>Littorelletalia uniflorae</i>)		x	

3130	Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot de Littorelletalia uniflorae en/of de Isoëto-Nanojuncetea		x	
3140	Kalkhoudende oligo-mesotrofe stilstaande wateren met benthische <i>Chara</i> spp. vegetaties		x	
3150	Van nature eutrofe meren met vegetaties van het type Magnopotamion of Hydrocharition		x	
3160	Dystrofe natuurlijke poelen en meren		x	
3260	Submontane en laaglandrivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitantis en het Callitriche-Batrachion		x	x
3270	Rivieren met slikoevers met vegetaties behorend tot het Chenopodietum rubri en Bidention		x	
4010	Noord-Atlantische vochtige heide met <i>Erica tetralix</i>		x	
4030	Droge Europese heide		x	x
5130	<i>Juniperus communis</i> formaties in heide of kalkgrasland		x	
6110*	Kalkminnend of basifiel grasland op rotsbodem behorend tot het Alysso-Sedion albi		x	
6120*	Kalkminnend grasland op dorre zandbodem		x	
6210(*)	Droge halfnatuurlijke graslanden en struikvormende facies op kalkhoudende substraten (Festuco-Brometalia) (*gebieden waar zeldzame orchideeën groeien)		x	x
6230*	Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)		x	x
6410	Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (<i>Molinion caerulea</i>)		x	x
6430	Voedselrijke zoomvormende ruigten van het laagland en van de montane en alpiene zones		x	x
6510	Laaggelegen schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)		x	x
7110*	Actief hoogveen		x	
7120	<i>Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is</i>		x	
7140	Overgangs- en trilveen		x	
7150	Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion		x	
7210*	Kalkhoudende moerassen met <i>Cladium mariscus</i> en soorten van het Caricion davallianae		x	
7220*	Kalktufbronnen met tufsteenformatie (Cratoneurion)		x	x
7230	Alkalisch laagveen		x	
8310	Niet voor het publiek opengestelde grotten		x	
9110	Beukenbossen van het type Luzulo-Fagetum			x
9120	Atlantische zuurminnende beukenbossen met <i>Ilex</i> en soms <i>Taxus</i> in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)		x	x
9130	Beukenbossen van het type Asperulo-Fagetum		x	x
9150	Midden-Europese kalkrijke beukenbossen behorend tot de Cephalanthero-Fagion		x	x
9160	Sub-Atlantische en Midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot		x	x

het Carpinion betuli			
9190	Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met <i>Quercus robur</i>	x	
91D0*	Veenbossen	x	
91E0*	Alluviale bossen met <i>Alnus glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)	x	x
91F0	Gemengde oeverformaties met <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> , <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> of <i>Fraxinus angustifolia</i> , langs de grote rivieren (Ulmenion minoris)	x	

De gebruikte gegevensbronnen voor de beoordeling van de staat van instandhouding van de habitattypen omvatten:

- de recentste informatie uit de biologische waarderingskaart/habitatkaart (De Saeger et al. 2012),
- de gelokaliseerde doelen op niveau van de speciale beschermingszones (SBZ) of sporadisch de deelgebieden ervan zoals vervat in de S-IHD,
- de verfijnde doelen van de G-IHD tot op niveau van de S-IHD en matrix buiten-SBZ middels het kalibratiemodel (Poelmans et al. 2013, Verhaeghe 2013a),
- informatie rond de actuele kwaliteit uit de S-IHD rapporten en verzameld in een databank (Adriaens et al. 2012),
- de G-IHD (Paelinckx et al. 2009),
- en adviezen omtrent habitattypische soorten fauna (De Knijf & Paelinckx 2012) en flora (Oosterlynck et al. 2013),
- expertoordeel werd ingezet bij interpretatie van deze data en bij het identificeren van drukken en bedreigingen voor de habitattypen (Bijlage 4).

Het afwegingskader wordt ter beschikking gesteld door de EC (EC 2005, Evans & Arvela 2011; Tabel 2). Van de 49 in Vlaanderen aangemelde habitattypen, wordt er in 2013 voor 47 gerapporteerd. Twee habitattypen (7120 en 91D0) hebben na nader onderzoek nooit voorgekomen in Vlaanderen, en worden dus niet behandeld. In het Atlantisch gedeelte komen 46 habitattypen voor, in het Continentaal gedeelte 14. Slechts 2 habitattypen hebben een procentueel grotere oppervlakte in het Continentaal dan het Atlantisch gedeelte (7220 en 9150); terwijl habitatype 9110 enkel voorkomt in Continentaal Vlaanderen.

Tabel 2. Afwegingskader voor de beoordeling van de staat van instandhouding habitattypen (EC 2005, Evans & Arvela 2011).

Criterium	Staat van instandhouding			
	Gunstig (FV)	Matig ongunstig (U1)	Zeer ongunstig (U2)	Onbekend (0)
Areaal	Areaal stabiel of toenemend EN niet kleiner dan het referentieareaal voor gunstige staat	Tussen 'gunstig' en 'zeer ongunstig'	Verlies areaal >1 % per jaar OF het areaal >10 % kleiner dan referentieareaal voor gunstige staat	Geen of onvoldoende betrouwbare informatie
Oppervlakte	Oppervlakte stabiel of toenemend EN niet kleiner dan de referentieoppervlakte voor gunstige staat EN geen wezenlijke veranderingen in het verspreidingspatroon binnen het areaal	Tussen 'gunstig' en 'zeer ongunstig'	Verlies oppervlakte >1 % per jaar OF wezenlijke veranderingen in verspreidingspatroon binnen het areaal OF oppervlakte >10 % kleiner dan referentieoppervlakte voor gunstige staat	Geen of onvoldoende betrouwbare informatie
Kwaliteit (specifieke structuren en functies, inclusief typische soorten)	Structuur en functie (inclusief typische soorten) in goede staat EN geen wezenlijke bedreigingen	Tussen 'gunstig' en 'zeer ongunstig'	Op >25 % van de oppervlakte is de structuur en functie ongunstig	Geen of onvoldoende betrouwbare informatie
Toekomstperspectief	De vooruitzichten zijn uitstekend of goed; de belangrijkste bedreigingen zijn niet wezenlijk; het habitatype zal op lange termijn levensvatbaar zijn	Tussen 'gunstig' en 'zeer ongunstig'	Sterke negatieve invloed van de bedreigingen; slechte vooruitzichten; levensvatbaarheid op lange termijn in gevaar	Geen of onvoldoende betrouwbare informatie
Globale beoordeling	Alles gunstig of drie gunstig en één onbekend	Eén of meer matig ongunstig, maar geen zeer ongunstig	Eén of meer zeer ongunstig	2 of meer onbekend, gecombineerd met alleen gunstig

4.1.1. Areaal

Het areaal wordt berekend op basis van de habitatlocaties conform de habitatkaart voor Vlaanderen en de habitatlocaties in aangrenzend Wallonië. Al deze habitatpolygonen worden via een door de EC ter beschikking gestelde 'range tool' omgezet in verspreidingskaarten (distribution) van 10 x 10 km hokken in België (grid vastgelegd door de EC, zie Figuur 1). Een 'gap distance' van 40 km (3 hokken) wordt ingesteld (afstand vastgelegd door de EC) zodat tussenliggende hokken zonder aanwezigheid (zogenaamde gaps) opgevuld worden en dus deel uitmaken van het areaal, wanneer gelegen tussen hokken met aanwezigheid die maximaal 40 km van elkaar gescheiden zijn. Zodoende wordt het areaal (range) van een habitattype bepaald, zowel visueel op kaart als in absolute oppervlakte. Voor de bepaling van het areaal op niveau Vlaanderen wordt bijgesneden met de administratieve gewestgrenzen. Daarenboven werden via expertoordeel areaalhokken in mindering gebracht wanneer het betreffende habitattype in heel het hok door ecologische omstandigheden niet kan voorkomen (e.g. duinenhabitattypen buiten de duinen ecoregio). De verkregen oppervlakte kan aldus vergeleken worden met de oppervlakte van het referentieareaal en de verschillende (toekomstige) rapportages.

Het referentieareaal (favourable reference range, FRR) wordt gelijkaardig bepaald door de huidige verspreiding aan te vullen met een kritische beoordeling van gedocumenteerde historische vindplaatsen (na 1994) en voor enkele habitattypen de locatie van toekomstige doelen (cf. gelokaliseerde doelen op niveau SBZ of deelgebied, zoals vermeld in de S-IHD).

Of het areaal van een habitattype zich al dan niet in een gunstige (FV), matig ongunstige (U1) of zeer ongunstige (U2) toestand bevindt, hangt af van de procentuele afstand tot het referentieareaal en de trend gedurende de laatste 12 jaar. Het beoordelingskader hierrond is opgesteld in de 'explanatory notes & guidelines' (Evans & Arvela 2011, Tabel 2). Het eindoordeel voor de bepaling van het onderdeel areaal in Vlaanderen wordt gegeven in Tabel 3.

Integratie van de Vlaamse gegevens met de Brusselse en Waalse gegevens tot een Belgisch Atlantisch oordeel gebeurt door een identieke berekening, maar dan met de volledige dataset van de verschillende gewesten.

Tabel 3. Overzicht van de oppervlakte van het huidige areaal en referentieareaal (km²) van alle habitattypen (HT). Het huidige percentage tot de referentiewaarde werd afgerond tot op 5 %. Bijhorende kaartjes worden gegeven in Bijlage 1 (geel = verspreiding, blauw = gap closure, samen het areaal vormend; referentieoppervlakte idem dito).

HT	Areaal			SCORE
	Actueel (km ²)	Referentie (km ²)	%	
1130	2187	2187	100	FV
1140	597	597	100	FV
1310	1092	1100	100	FV
1320	385	385	100	FV

1330	2012	2012	100	FV
2110	595	595	100	FV
2120	595	595	100	FV
2130	595	595	100	FV
2150	131	157	85	U2
2160	595	595	100	FV
2170	591	591	100	FV
2180	595	595	100	FV
2190	595	595	100	FV
2310	4489	4489	100	FV
2330	7210	7210	100	FV
3110	272	661	40	U2
3130	5644	5771	100	FV
3140	5208	5208	100	FV
3150	12541	12541	100	FV
3160	2193	2554	85	U2
3260	6418	6816	95	U1
3270	1127	1127	100	FV
4010	5913	5942	100	FV
4030	11077	11077	100	FV
5130	700	700	100	FV
6110	32	32	100	FV
6120	427	427	100	FV
6210	680	680	100	FV
6230	10786	11340	95	U1
6410	8569	9321	90	U1
6430	12664	12664	100	FV
6510	13578	13578	100	FV
7110	100	200	50	U2
7140	7240	7923	90	U1
7150	2559	2779	90	U1
7210	881	881	100	FV
7220	2182	2182	100	FV
7230	1332	1520	90	U1
8310	220	220	100	FV
9110-C	47	47	100	FV
9120	13148	13148	100	FV
9130	4328	4328	100	FV
9150	32	32	100	FV
9160	8726	8726	100	FV
9190	6621	6621	100	FV
91E0	13326	13326	100	FV
91F0	97	227	45	U2

4.1.2. Oppervlakte

Voor de meerderheid van de habitattypen werd de actuele oppervlakte berekend vanuit de biologische waarderingskaart/habitatkaart. Voor enkele habitattypen die hier niet in vervat zijn, werd de actuele oppervlakte afgeleid uit specifieke INBO-databanken (HT 1130, 3260, 7220) of uit externe informatie (8310). Bij de oppervlakteberekeningen vanuit de habitatkaart gebeurde voor het aandeel binnen SBZ-H steeds een controle met de oppervlakten aangehaald in de S-IHD-rapporten. Meestal gaf dit geen grote, onverklaarbare verschillen en werd de oppervlakte uit de habitatkaart gerapporteerd (kwaliteitsniveau 3). Voor de habitattypen met kennislacunes in de habitatkaart en een aandeel habitatype buiten SBZ-H, gebeurde deels een expertinschatting van de oppervlakte, rekening houdende met beide bronnen (kwaliteitsniveau 2). Voor enkele habitattypen zijn de data in de habitatkaart onvolledig en voor een groot deel op expertinschatting gebaseerd (kwaliteitsniveau 1). Standaard zijn de oppervlakten tot op de ha afgerond. Kleine oppervlakten met een hoge kwaliteit worden integraal vermeld.

De referentieoppervlakte (favourable reference area, FRA) bestaat uit de actuele oppervlakte waarbij de vastgestelde doelen zijn opgeteld (S-IHD en erbij horende kalibratiemodel; Poelmans et al. 2013, Verhaeghe 2013a). Voor enkele habitattypen (HT 1140, 3140 en 6430) worden de S-IHD doelen niet meegenomen bij het bepalen van de FRA, daar deze doelen gesteld zijn om een gunstige SVI op gewestelijk niveau (Vlaanderen) te garanderen. Deze doelen werden in de S-IHD bepaald om lokaal verbeteringen aan andere aspecten (areaal of kwaliteit) van de SVI te bewerkstelligen. Ook hier wordt een beoordeling bepaald door de procentuele afstand van de huidige oppervlakte ten opzichte van de referentieoppervlakte en een eventueel negatieve trend gedurende 12 jaar (zie Tabel 2). Het eindoordeel voor de bepaling van het onderdeel oppervlakte in Vlaanderen wordt gegeven in Tabel 4.

Integratie van de Vlaamse gegevens met de Brusselse en Waalse gegevens tot een Belgisch Atlantisch oordeel gebeurt door een optelling van oppervlaktes en gelijkaardige beoordelingsprocedure.

Tabel 4. Overzicht van alle habitattypen (HT) van de oppervlakte van het habitatype en de referentieoppervlakte. Niv.: kwaliteitsniveau van de gegevens. Het huidig percentage tot de referentiewaarde werd afgerond tot op 5 %. *: voor dit habitatype zijn er geen IHD doelen vastgesteld, en werd rekening gehouden met de informatie uit de G-IHD (U2: wat betekent dat minimaal 10 % van huidige oppervlakte bijkomend nodig is voor de GSVI).

HT	Oppervlakte		Doel (ha)	Referentie	%	SCORE
	Actueel (ha)	Niv				
1130	5427	3	2150	7577	70	U2
1140	2350	3	60	2350	100	FV
1310	70	2	53	123	55	U2
1320	1,5	3	3	4,5	35	U2
1330	300	2	225	525	55	U2
2110	23	3	7	30	75	U2
2120	534	3	30	564	95	U1

2130	670	3	125		795	85	U2
2150	0,1	3	3		3,1	5	U2
2160	645	3	0		645	100	FV
2170	72	3	10		82	90	U1
2180	296	3	175		471	65	U2
2190	47	3	51		98	50	U2
2310	2450	3	1084		3534	70	U2
2330	790	3	349		1139	70	U2
3110	3	3	13		16	20	U2
3130	800	3	200		1000	80	U2
3140	275	3	2		275	100	FV
3150	360	3	127		487	75	U2
3160	50	3	61		111	45	U2
3260	165	2	20	*	185	85	U2
3270	39	2	5		44	90	U1
4010	2000	2	775		2775	70	U2
4030	4700	3	1107		5807	80	U2
5130	30	3	8		38	80	U2
6110	0,2	3	0		0,2	100	FV
6120	60	1	35		95	65	U2
6210	5	3	11		16	30	U2
6230	400	2	515		915	45	U2
6410	60	2	143		203	30	U2
6430	2000	1	4		2000	100	FV
6510	1600	2	1290		2890	55	U2
7110	1,5	3	2		3,5	45	U2
7140	250	2	360		610	40	U2
7150	30	1	9		39	75	U2
7210	6	3	1		7	85	U2
7220	0,27	3	0		0,27	100	FV
7230	8,7	3	10		18,7	45	U2
8310	105	1	0		105	100	FV
9110-C	342	3	106		448	75	U2
9120	18000	3	19853		37853	50	U2
9130	3200	3	2081		5281	60	U2
9150	1	3	5		6	15	U2
9160	2900	3	1198		4098	70	U2
9190	3150	3	3475		6625	50	U2
91E0	11900	3	11630		23530	50	U2
91F0	10	3	50		60	15	U2

4.1.3. Structuren & Functies inclusief typische soorten (kwaliteit)

De kwaliteit van het habitatype binnen de grenzen van de speciale beschermingszones (SBZ) werd bepaald door terreinexperts en occasioneel door veldmetingen (gebruik makend van de LSVI tabellen; T'jollyn et al. 2009). Deze informatie zit vervat in de S-IHD rapporten en werd in een

databank gecentraliseerd (Adriaens et al. 2012). Indien recentere informatie beschikbaar was werd deze meegenomen bij de beoordeling. Het merendeel van de habitattypen komt grotendeels binnen SBZ voor (Anselin & Kuijken 1995, Anselin et al. 2000, Paelinckx et al. 2009). Voor dergelijke habitattypen komt deze informatie goed overeen met de werkelijke situatie voor Vlaanderen. Voor enkele habitattypen is de verspreiding niet goed gedekt door SBZ (< 75 % bedekking, e.g. 3140, 6510 en de bossen). Men kan veronderstellen dat de kwaliteit van habitattypen buiten SBZ waarschijnlijk lager is dan deze binnen SBZ. De beoordeling van kwaliteit uit de S-IHD databank werd steeds door experts kritisch bekeken.

De kwaliteit werd beoordeeld aan de hand van drie deelaspecten, namelijk structuren en functies (verschillende LSVI-indicatoren, T'jollyn et al. 2009), typische soorten, en ruimtelijke configuratie. De beoordelingen van al deze verschillende aspecten worden in eerste instantie gelijkwaardig in beschouwing genomen, en dus niet via het strenge principe van one out all out. Voor de LSVI-indicatoren mag het oppervlakte-aandeel ongunstig niet lager liggen dan 25 % van het totale oppervlakteaandeel. Van elk van de indicatoren werd dit bepaald (S-IHD actuele staat van instandhouding). Een integratie over de verschillende indicatoren heen (structuur, verstoring en vegetatie), alsook de twee indicatoren die gebiedsdekkend werden bepaald (typische soorten en ruimtelijke configuratie), bestond erin te kijken hoe de meerderheid van de indicatoren scoorde. Indien meer dan de helft ongunstig opleverde, werd de eindscore U2 (zeer ongunstig). Indien minder dan of gelijk aan de helft ongunstig bleek, werd de eindscore FV (gunstig) of U1 (matig ongunstig). Het verschil tussen FV en U1 ligt in het feit of de ongunstig scorende indicatoren al dan niet een hoog belang hebben. Dit belang werd via expertoordeel ingeschat en hield rekening met de kwetsbaarheid van een habitatype voor de verschillende indicatoren. Indien een hoog belang aanwezig was, werd het U1, anders FV. Deze methodiek van integratie voor het luik structuren & functies bouwt verder op deze van de rapportage 2007 voor het onderdeel bossen (Thomaes et al. 2007) (Tabel 5).

Het opmaken van een lijst van typische soorten gebeurde voor fauna (De Knijf & Paelinckx 2012) en flora (Oosterlynck et al. 2013). Toewijzen van soorten als typisch voor een habitatype hield rekening met de trouwgraad aan een habitatype, algemeenheid in Vlaanderen, en mate van beschikbaarheid van gegevens. Een beoordeling voor deze indicator gebeurde door na te gaan wat de Rode Lijst status van elk van deze soorten is. Indien er één soort een status van 'met uitsterven bedreigd' heeft, of meer dan 25 % van de soorten van dat habitatype een status kwetsbaar, bedreigd of met uitsterven bedreigd heeft, dan scoort de indicator BAD (slecht). Na het toepassen van de methodiek bleek dat bij geen enkel habitatype voor het criterium typische soorten een score slecht werd gegeven alleen op basis van een soort die met uitsterven is bedreigd. Steeds bleken er in die gevallen waar zo'n soort aanwezig was 25 % of meer van de totale soortenlijst een Rode Lijst status te bevatten van kwetsbaar, bedreigd of met uitsterven bedreigd.

De ruimtelijke configuratie werd bepaald door het kalibratiemodel. Het aandeel van de totale oppervlakte van dit moment (actuele situatie volgens habitatkaart zomer 2012) voorkomend habitatype in een minimale cluster grootte (B-norm) werd nagegaan (Poelmans et al. 2013, Verhaeghe 2013a). Een overzicht van de B-norm voor de verschillende habitattypen en de verwante biotopen die mee de B-norm kunnen uitmaken zijn terug te vinden in Bijlage 2.

Tabel 5. Voorbeeld van beoordeling habitattypen voor het onderdeel Structuren & Functies inclusief Typische soorten.

Criteria	Indicator	Belang	GEVAL 1	GEVAL 2	GEVAL 3
Structuur	Dood hout	M	67 (% opp. ongunstig)	67 (% opp. ongunstig)	67 (% opp. ongunstig)
	Hoogte kruidlaag	M	66 (% opp. ongunstig)	6 (% opp. ongunstig)	66 (% opp. ongunstig)
Verstoring	Verruiging	H	12 (% opp. ongunstig)	12 (% opp. ongunstig)	12 (% opp. ongunstig)
	Verdroging	H	9 (% opp. ongunstig)	89 (% opp. ongunstig)	89 (% opp. ongunstig)
Typische soorten	Fauna & Flora	H	GOOD	BAD	BAD
Ruimtelijke configuratie	Grootte van kern	M	59 (% opp. gunstig)	89 (% opp. gunstig)	89 (% opp. gunstig)
EINDOORDEEL			3/6 – FV	3/6 – U1	4/6 – U2

De gebruikte methodiek integreert aldus informatie uit de LSVI (T'jollyn et al. 2009) en de aanvullingen van de WTC (opdeling gunstig-ongunstig veelal op B-C grens, typische soorten en ruimtelijke configuratie; Arcadis 2010). Het eindoordeel voor de bepaling van het onderdeel kwaliteit wordt gegeven in Tabel 6. De details van deze beoordelingen zijn opgenomen in Bijlage 3.

Integratie van de Vlaamse gegevens met de Brusselse en Waalse gegevens tot een Belgisch Atlantisch oordeel gebeurt door een naar oppervlakte gewogen gemiddelde (75 % als grens FV/U).

Tabel 6. Overzicht van de beoordeling kwaliteit (structuren en functies inclusief typische soorten) voor alle habitattypen (HT).

HT	S&F incl. TS
1130	U2
1140	0
1310	U1
1320	U2
1330	U1
2110	U1
2120	U2
2130	U1
2150	FV
2160	FV
2170	U1
2180	U2
2190	U2
2310	U1
2330	U1

3110	U1
3130	U2
3140	FV
3150	U2
3160	U2
3260	U1
3270	U1
4010	U2
4030	U2
5130	U1
6110	0
6120	U1
6210	U2
6230	U1
6410	U1
6430	U1
6510	U2
7110	U2
7140	U1
7150	U1
7210	U1
7220	U1
7230	FV
8310	FV
9110-C	U1
9120	U2
9130	U1
9150	FV
9160	U1
9190	U2
91E0	U1
91F0	U1

4.1.4. Toekomstperspectieven

Voor de beoordeling van toekomstperspectieven wordt rekening gehouden met de huidige status van areaal, oppervlakte en structuur & functies inclusief typische soorten. Deze informatie wordt aangevuld met toekomstige trend en toekomstige status (toekomst = 2 rapportagecycli). Een methodiek voor de bepaling van de toekomstperspectieven van elk van deze drie aspecten wordt gegeven door Evans & Arvela (2011) in Tabel 7 en Figuur 2). De laagste score van elk van deze drie aspecten bepaalt de eindscore (one out, all out). De toekomstige trend wordt door het opstellen van de doelstellingen van de S-IHD overall als positief gezien. De toekomstige status wordt slechts voor een aantal habitattypen als positief vooropgesteld, met name wanneer de referentiewaarde wordt gehaald in 2024 (doelenrealisatie tegen 2020 in de implementatienota herrekend met een lineaire

toename tot 2024; Verhaeghe 2013b). In Bijlage 5 wordt het detailoverzicht gegeven hoe tot de beoordeling wordt gekomen.

Integratie van de Vlaamse gegevens met de Brusselse en Waalse gegevens tot een Belgisch Atlantisch oordeel gebeurt door een naar oppervlakte gewogen gemiddelde (75 % als grens FV/U). Het eindoordeel voor de bepaling van het onderdeel toekomstperspectieven in Vlaanderen wordt gegeven in Tabel 8.

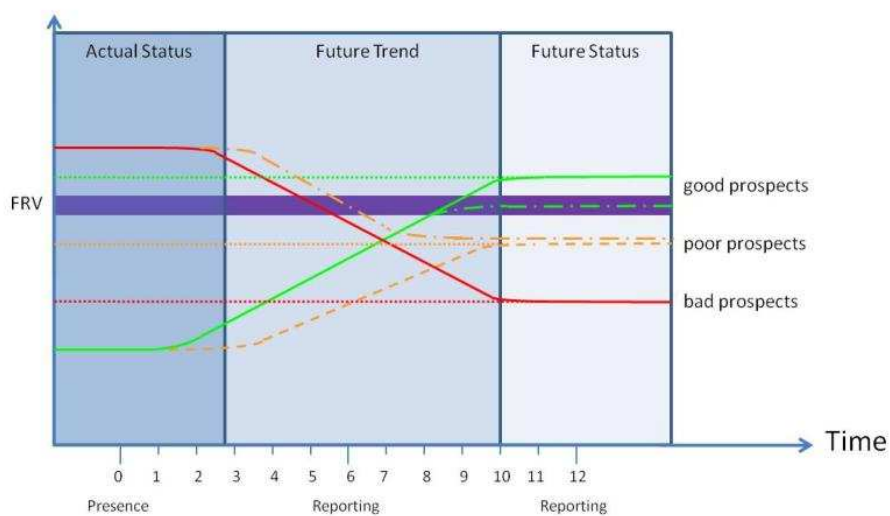
Tabel 7. Overzicht van het beoordelingskader voor toekomstperspectieven (Evans & Arvela 2011).

Huidige status van parameter	Toekomstige trend	Toekomstige status	Toekomstperspectieven		
Op/boven FRV	+ (toenemend)	> (boven FRV)	Goed		
Op/boven FRV	= (stabiel)	=/> (op/boven FRV)	Goed		
Op FRV	- (afnemend)	</<< (onder FRV)	Zwak (1)	Slecht (1)	
Boven FRV	- (afnemend)	>/=/</<< (boven/op/onder FRV)	Goed (2)	Zwak (2)	Slecht (2)
Onder FRV	+ (toenemend)	>/=/< (boven/op/onder FRV)	Goed (3)	Zwak (3)	Slecht (3)
Onder FRV	= (stabiel)	< (onder FRV)	Zwak (1)	Slecht (1)	
Onder FRV	- (afnemend)	< (onder FRV)	Zwak (1)	Slecht (1)	
Onbekend	+ (toenemend)/ - (afnemend)/ = (stabiel)/ X (onbekend)	X (onbekend)	onbekend		
Beneden FRV	X (onbekend)	X (onbekend)	onbekend		
Op/boven FRV					

1 - Afhankelijk of al dan niet de toekomstige status voorzien wordt te zijn onder de drempel voor U2 in twee rapportage cycli (12 jaar).

2 - Afhankelijk of al dan niet de toekomstige status voorzien wordt te zijn op/boven of onder de FRVs of zelfs onder de drempel voor U2 in twee rapportage cycli (12 jaar).

3 - Afhankelijk of al dan niet de toekomstige status voorzien wordt de FRV te overschrijden of de drempel voor U2 in twee rapportage cycli (12 jaar).



Figuur 2. Visueel overzicht van het beoordelingskader voor toekomstperspectieven (Evans & Arvela 2011).

Tabel 8. Overzicht van de beoordeling toekomstperspectieven voor alle habitattypen (HT) conform de methodiek in Tabel 7.

HT	RANGE	AREA	S&F	FINAAL
1130	good	bad	bad	U2
1140	good	good	XX	FV
1310	good	bad	poor	U2
1320	good	good	bad	U2
1330	good	bad	poor	U2
2110	good	good	good	FV
2120	good	good	bad	U2
2130	good	good	poor	U1
2150	poor	good	good	U1
2160	good	good	good	FV
2170	good	good	poor	U1
2180	good	bad	bad	U2
2190	good	good	bad	U2
2310	good	poor	poor	U1
2330	good	poor	poor	U1
3110	poor	poor	poor	U1
3130	good	bad	bad	U2
3140	good	good	good	FV
3150	good	bad	bad	U2
3160	poor	good	bad	U2
3260	good	bad	poor	U2

3270	good	poor	good	U1
4010	good	poor	bad	U2
4030	good	bad	bad	U2
5130	good	good	poor	U1
6110	good	good	XX	FV
6120	good	bad	poor	U2
6210	good	good	bad	U2
6230	good	bad	good	U2
6410	poor	bad	good	U2
6430	good	good	good	FV
6510	good	bad	poor	U2
7110	poor	good	poor	U1
7140	poor	bad	poor	U2
7150	poor	poor	poor	U1
7210	good	good	good	FV
7220	good	good	good	FV
7230	poor	good	good	U1
8310	good	good	good	FV
9110-C	good	bad	poor	U2
9120	good	bad	bad	U2
9130	good	bad	poor	U2
9150	good	good	good	FV
9160	good	bad	good	U2
9190	good	bad	bad	U2
91E0	good	bad	poor	U2
91F0	poor	bad	poor	U2

4.1.5. Drukken en bedreigingen

Een inschatting van de drukken en bedreigingen per habitatype werd gemaakt aan de hand van de door de EC ter beschikking gestelde keuzelijst. Experts hebben hieruit per habitatype maximaal 20 stuks geselecteerd en een beoordeling van high/medium/low gegeven (Bijlage 4). Dit expertoordeel hield rekening met wat in 2007 werd gerapporteerd, huidige patronen in milieu-omgevingswaarden en lopende beheermaatregelen.

Integratie met gegevens van BRU en WAL gebeurt door overleg tussen de experts, rekening houdend met de aanwezige oppervlakte in elke regio.

4.2. Soorten

Dries Adriaens, Geert De Knijf, Dirk Bauwens, Claude Belpaire, Luc De Bruyn, Daan Dekeukeleire, Ralf Gyselings, Jo Packet, Jeroen Speybroeck, Kristijn Swinnen, Arno Thomaes, Koen Van Den Berge, Wouter Van Landuyt, Gerlinde Van Thuyne & Desiré Paelinckx

In Vlaanderen komen 59 soorten voor die op één of meerdere van de Bijlagen van de Habitatrichtlijn vermeld staan (Tabel 9). Al deze soorten, met uitzondering van de hazelmuis, zijn aanwezig in de Atlantische biogeografische regio. 27 soorten zijn terug te vinden in de Continentale biogeografische regio. 26 soorten staan op Bijlage II (soorten waarvoor SBZ aangeduid werden), 36 op Bijlage IV (bescherming vereist over gehele grondgebied) en 12 soorten op Bijlage V (beheerregeling mogelijk).

Tabel 9. Overzicht van de te rapporteren soorten, met vermelding van de biogeografische regio's waarbinnen ze in Vlaanderen aanwezig zijn.

Groep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Bijlage			Atl	Con
			II	IV	V		
Amfibieën	Vroedmeesterpad	<i>Alytes obstetricans</i>	1			1	1
Amfibieën	Rugstreeppad	<i>Bufo calamita</i>	1			1	
Amfibieën	Boomkikker	<i>Hyla arborea</i>	1			1	
Amfibieën	Knoflookpad	<i>Pelobates fuscus</i>	1			1	
Amfibieën	Heikikker	<i>Rana arvalis</i>	1			1	
Amfibieën	Bastaardkikker	<i>Rana esculenta</i>				1	1
Amfibieën	Poelkikker	<i>Rana lessonae</i>		1		1	
Amfibieën	Europese meerkikker	<i>Rana ridibunda</i>				1	1
Amfibieën	Kamsalamander	<i>Triturus cristatus</i>	1	1		1	1
Amfibieën	Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>				1	1
Insecten	Spaanse vlag	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>	1			1	1
Insecten	Teunisbloempijlstaart	<i>Proserpinus proserpina</i>		1		1	
Insecten	Rivierrombout	<i>Gomphus flavipes</i>		1		1	
Insecten	Gevlekte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	1	1		1	
Insecten	Vliegend hert	<i>Lucanus cervus</i>	1			1	1
Mossen	Geel schorpioenmos	<i>Drepanocladus vernicosus</i>	1			1	
Planten	Kruipend moerasscherm	<i>Apium repens</i>	1	1		1	
Planten	Groenknolorchis	<i>Liparis loeselii</i>	1	1		1	
Planten	Drijvende waterweegbree	<i>Luronium natans</i>	1	1		1	
Mossen	Kussentjesmos	<i>Leucobryum glaucum</i>				1	1
Wolfsklauwen	Wolfsklauwen	<i>Lycopodium</i> spp.				1	1
Mossen	Veenmossen	<i>Sphagnum</i> spp.				1	1
Korstmossen	Rendiermossen	<i>Cladonia</i> spp. (subgenus <i>Cladina</i>)				1	1
Reptielen	Gladde slang	<i>Coronella austriaca</i>		1		1	
Vissen	Fint	<i>Alosa fallax fallax</i>	1			1	1
Vissen	Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	1			1	
Vissen	Rivierdonderpad	<i>Cottus gobio</i>	1			1	1

Vissen	Rivierprik	<i>Lampetra fluviatilis</i>	1	1	1	
Vissen	Beekprik	<i>Lampetra planeri</i>	1		1	1
Vissen	Grote modderkruiper	<i>Misgurnus fossilis</i>	1		1	
Vissen	Bittervoorn	<i>Rhodeus sericeus amarus</i>	1		1	
Vissen	Barbeel	<i>Barbus barbus</i>			1	1
Weekdieren	Platte schijfhoren	<i>Anisus vorticulus</i>	1		1	
Weekdieren	Wijngaardslak	<i>Helix pomatia</i>			1	1
Weekdieren	Nauwe korfslak	<i>Vertigo angustior</i>	1		1	
Weekdieren	Zeggekorfslak	<i>Vertigo moulinsiana</i>	1		1	
Zoogdieren	Bever	<i>Castor fiber</i>	1	1	1	1
Zoogdieren	Hamster	<i>Cricetus cricetus</i>		1	1	
Zoogdieren	Otter	<i>Lutra lutra</i>	1	1	1	
Zoogdieren	Hazelmuis	<i>Muscardinus avellanarius</i>		1		1
Zoogdieren	Boommarter	<i>Martes martes</i>			1	1
Zoogdieren	Bunzing	<i>Mustela putorius</i>			1	1
Zoogdieren	Mopsvleermuis	<i>Barbastella barbastellus</i>	1	1	1	
Zoogdieren	Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>		1	1	1
Zoogdieren	Bechstein's vleermuis	<i>Myotis bechsteinii</i>	1	1	1	
Zoogdieren	Brandt's vleermuis	<i>Myotis brandtii</i>		1	1	1
Zoogdieren	Meervleermuis	<i>Myotis dasycneme</i>	1	1	1	
Zoogdieren	Watervleermuis	<i>Myotis daubentonii</i>		1	1	1
Zoogdieren	Ingekorven vleermuis	<i>Myotis emarginatus</i>	1	1	1	1
Zoogdieren	Vale vleermuis	<i>Myotis myotis</i>	1	1	1	1
Zoogdieren	Baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>		1	1	1
Zoogdieren	Franjestaart	<i>Myotis nattereri</i>		1	1	1
Zoogdieren	Bosvleermuis	<i>Nyctalus leisleri</i>		1	1	1
Zoogdieren	Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>		1	1	1
Zoogdieren	Ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>		1	1	1
Zoogdieren	Gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>		1	1	1
Zoogdieren	Gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>		1	1	1
Zoogdieren	Grijze grootoorvleermuis	<i>Plecotus austriacus</i>		1	1	1
Zoogdieren	Grote hoefijzerneus	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	1	1	1	1

Voor elk van de soorten van Bijlagen II, IV en V moeten de lidstaten waar de Habitatrichtlijn geldt een rapport opmaken over de staat van instandhouding. In dit rapport wordt de toestand van het areaal, de populatie en het leefgebied besproken. Ook de toekomstperspectieven worden ingeschat. De rapportering gebeurt volgens de richtlijnen die de Europese Commissie geeft. Elk aspect krijgt een beoordeling in termen van gunstig (FV), matig ongunstig (U1) of zeer ongunstig (U2). Het beoordelingskader wordt samengevat in Tabel 10 (EC 2005, Evans & Arvela 2011).

Tabel 10. Afwegingskader voor de beoordeling van de staat van instandhouding soorten (EC 2005, Evans & Arvela 2011).

Criteria	STAAT VAN INSTANDHOUDING			
	Gunstig	Matig ongunstig	Zeer ongunstig	Onbekend
Areaal	Areaal stabiel of toenemend		Verlies areaal >1% per jaar	Geen of
	EN niet kleiner dan het referentieareaal voor gunstige staat	Tussen 'gunstig' en 'zeer ongunstig'	OF het areaal >10% kleiner dan referentieareaal voor gunstige staat	onvoldoende betrouwbare informatie
Populatie	Populatie groter dan of gelijk aan de gunstige referentie		Populatieafname >1 % per jaar* EN lager dan de gunstige referentie, OF populatie meer dan 25 % lager dan de gunstige referentie,	Geen of
	EN voortplanting, sterfte en leeftijdsopbouw niet slechter dan normaal	Tussen 'gunstig' en 'zeer ongunstig'	OF voortplanting, sterfte en leeftijdsopbouw veel slechter dan normaal	onvoldoende betrouwbare informatie
Leefgebied	Leefgebied is voldoende groot (en stabiel of toenemend)		Leefgebied is duidelijk onvoldoende groot voor het op lange termijn voortbestaan van de soort	Geen of
	EN de kwaliteit is geschikt voor het op lange termijn voortbestaan van de soort	Tussen 'gunstig' en 'zeer ongunstig'	OF de kwaliteit is duidelijk ongeschikt voor het op lange termijn voortbestaan van de soort	onvoldoende betrouwbare informatie
Toekomstperspectief	De belangrijkste bedreigingen zijn niet wezenlijk; de soort zal op lange termijn levensvatbaar zijn	Tussen 'gunstig' en 'zeer ongunstig'	Sterke negatieve invloed van de bedreigingen op de soort; zeer slechte vooruitzichten; levensvatbaarheid op lange termijn in gevaar	Geen of onvoldoende betrouwbare informatie
Globale beoordeling	Alles gunstig of drie gunstig en één onbekend	Eén of meer matig ongunstig, maar geen zeer ongunstig	Eén of meer zeer ongunstig	2 of meer onbekend, gecombineerd met alleen gunstig

In wat volgt wordt voor elk deelaspect van de staat van instandhouding de methodiek beschreven die aangehouden werd bij het opstellen van het rapport. Een tabel geeft telkens een samenvatting van de resultaten.

4.2.1. Areaal

Het areaal wordt berekend op basis van de verspreidingsgegevens die afkomstig zijn van diverse bronnen, in hoofdzaak van de verschillende soortendatabanken, de internetportalsite waarnemingen.be en data afkomstig van INBO-medewerkers en diverse experts. De gegevens voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn afkomstig van het Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM). Al deze verspreidingsgegevens worden via een door de EC ter beschikking gestelde 'range tool' omgezet in een verspreidingskaart (distribution) van 10 x 10 km hokken (grid vastgelegd door de EC, zie Figuur 1). Tussenliggende hokken zonder aanwezigheid van de soort (zogenaamde gaps) worden tot het areaal (range) gerekend als ze gelegen zijn tussen hokken met aanwezigheid van de soort die maximaal op een vooraf bepaalde afstand van elkaar verwijderd zijn. Die afstand wordt de 'gap distance' genoemd, en is functie van de dispersiecapaciteit van de soort. De EC geeft een aantal richtwaarden die hier in de regel gevolgd werden. De afstanden variëren tussen 40 en 100 km (Tabel 11). Voor de bepaling van de oppervlakte van het areaal op niveau Vlaanderen wordt de oppervlakte van alle hokken die (gedeeltelijk) in Vlaanderen liggen integraal meegerekend. Het berekende areaal kan dan vergeleken worden met het gewenste areaal (referentieareaal). Deze gestandaardiseerde berekeningswijze laat toe om in de toekomst de verschillende rapportages gemakkelijk te vergelijken en eventuele trends aan te duiden.

Of het areaal van een soort zich al dan niet gunstig (FV), matig ongunstig (U1) of zeer ongunstig (U2) is, hangt af van de trend over de laatste 12 jaar en hoe het huidige areaal zich verhoudt ten opzichte van het referentieareaal. Dit referentieareaal is vaak een weerspiegeling van de toestand in 1994 (tijdstip van in voege treden van de Habitatrichtlijn) of hetgeen in de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen (G-IHD) wordt vermeld (Paelinckx et al. 2009). Nadere richtlijnen zijn terug te vinden in Evans & Arvela (2011).

Het eindoordeel voor de bepaling van het onderdeel areaal in Vlaanderen wordt gegeven in Tabel 11.

Tabel 11. Overzicht per soort van het huidige areaal (oppervlakte in km²) in Atlantisch Vlaanderen, de trend van het areaal (0 = stabiel; + = toenemend; - = achteruitgaand, x = onbekend), de methode waarop dit gebaseerd is (0 = geen data; 1 = expertoordeel met geen of minimale bemonstering; 2 = deels data met extrapopulatie en/of modellering; 3 = volledige bemonstering of statistisch onderbouwd oordeel), of het huidige areaal afwijkt ten opzichte van het referentieareaal (≈ = gelijk aan; > = referentieareaal groter (< 10 %) dan huidig areaal; >> = referentieareaal veel groter (> 10 %) dan huidig areaal), het eindoordeel en de gebruikte 'gap distance' (km).

Groep	Naam	Opp	Trend	Meth	Ref	Oordeel	Gap distance
Amfibieën	Bastaardkikker	17800	0	2	≈	FV	50
Amfibieën	Boomkikker	2200	+	3	≈	FV	50
Amfibieën	Bruine kikker		0	3	≈	FV	50
Amfibieën	Europese meerkikker	15800	0	2	≈	FV	50
Amfibieën	Heikikker	4300	+	3	≈	FV	50
Amfibieën	Kamsalamander	16500	0	3	≈	FV	50

Groep	Naam	Opp	Trend	Meth	Ref	Oordeel	Gap distance
Amfibieën	Knoflookpad	600	0	3	≈	FV	50
Amfibieën	Poelkikker	10800	x	3	≈	XX	50
Amfibieën	Rugstreeppad	11300	+	3	≈	FV	50
Amfibieën	Vroedmeesterpad	3600	0	3	≈	FV	50
Insecten	Gevlekte witsnuitlibel	6100	+	2	>	U1 +	40
Insecten	Rivierrombout	3200	+	2	>	U1 +	100
Insecten	Spaanse vlag	9800	+	2	≈	FV	40
Insecten	Teunisbloempijlstaart	7500	+	1	x	XX	40
Insecten	Vliegend hert	4100	0	2	≈	FV	40
Mossen	Geel schorpioenmos	100	0	3	>>	U2 =	40
Mossen	Kussentjesmos	12500	0	3	≈	FV	40
Korstmossen	Rendiermossen	3500	0	2	≈	FV	40
Mossen	Veenmossen	12000	0	2	≈	FV	40
Planten	Drijvende waterweegbree	3900	0	3	≈	FV	40
Planten	Groenknoororchis	200	0	3	>>	U2 =	40
Planten	Kruipend moerasscherm	400	0	3	>	U1 =	40
Reptielen	Gladde slang	2700	0	2	≈	FV	50
Vissen	Barbeel	1400	0	3	≈	FV	50
Vissen	Beekprik	3700	0	3	≈	FV	50
Vissen	Bittervoorn	14800	+	3	≈	FV	50
Vissen	Fint	800	+	3	>>	U2 +	50
Vissen	Grote modderkruiper	1200	0	3	>>	U2 =	50
Vissen	Kleine modderkruiper	5900	+	3	≈	FV	50
Vissen	Rivierdonderpad	8800	+	3	≈	FV	50
Vissen	Rivierprik	3100	0	3	>>	U2 +	50
Weekdieren	Nauwe korfslak	1000	0	2	x	FV	40
Weekdieren	Platte schijfhoren	500	X	1	>	XX	40
Weekdieren	Wijngaardslak	14300	x	2	≈	FV	40
Weekdieren	Zeggekorfslak	5400	0	2	≈	FV	40
Wolfsklauwen	Wolfsklauwen	6800	0	3	≈	FV	40
Zoogdieren	Baardvleermuis	16300	0	3	≈	FV	100
Zoogdieren	Bechstein's vleermuis	1400	x	2	≈	XX	100
Zoogdieren	Bever		+	3	≈	FV	100
Zoogdieren	Boommarter	10500	0	2	≈	FV	50
Zoogdieren	Bosvleermuis	4400	0	2	=	FV	100
Zoogdieren	Brandt's vleermuis	1500	x	1	x	XX	100
Zoogdieren	Bunzing	17400	0	2	≈	FV	50
Zoogdieren	Franjestaart	15300	0	2	≈	FV	100
Zoogdieren	Gewone dwergvleermuis	17800	0	3	≈	FV	100
Zoogdieren	Gewone grootoorvleermuis	17000	0	2	≈	FV	100
Zoogdieren	Grijze grootoorvleermuis	10400	x	1	x	XX	100
Zoogdieren	Grote hoefijzerneus	1600	0	2	>>	U2 x	100
Zoogdieren	Hamster	700	-	2	>>	U2 -	40
Zoogdieren	Hazelmuis	0	-	3	>>	U2 -	40
Zoogdieren	Ingekorven vleermuis	9700	-	2	>>	U2 -	100

Groep	Naam	Opp	Trend	Meth	Ref	Oordeel	Gap distance
Zoogdieren	Laatvlieger	27800	0	2	=	FV	100
Zoogdieren	Meervleermuis	10000	-	2	>>	U2 -	100
Zoogdieren	Mopsvleermuis	0	-	2	>>	U2 -	100
Zoogdieren	Otter	7600	+	1	>>	U2 +	100
Zoogdieren	Rosse vleermuis	16900	0	2	=	FV	100
Zoogdieren	Ruige dwergvleermuis	16700	0	2	≈	FV	100
Zoogdieren	Vale vleermuis	800	-	2	>>	U2 -	100
Zoogdieren	Watervleermuis	17700	0	3	≈	FV	100

4.2.2. Populatie

Voor deze rapportageronde streeft de Europese Commissie naar een gestandaardiseerde maat voor de populatiegrootte in elk van de lidstaten. Enkel als alle lidstaten in dezelfde eenheden per soort rapporteren is er immers een eenduidige vergelijking tussen de lidstaten en een Europese integratie mogelijk. Vandaar de expliciete vraag (evenwel geen verplichting) om de populatiegrootte zoveel mogelijk in termen van het aantal volwassen individuen te rapporteren.

Voor de meeste soorten in Vlaanderen beschikken we echter niet over een gebiedsdekkende bepaling van het exacte aantal (volwassen) individuen in Vlaanderen. Om toch zoveel mogelijk tegemoet te komen aan de vraag vanuit de EC werden verschillende methoden gebruikt om tot een aantalsschatting (met minimum en maximum aantallen) te komen (Tabel 12). Op basis van eigen onderzoek, expertkennis of literatuurgegevens werd een inschatting gemaakt van het minimaal en maximaal aantal individuen per gekende vindplaats of populatie. Extrapolatie van die aantallen naar het aantal gekende vindplaatsen of populaties in Vlaanderen leverde dan een onder- en bovengrens op voor het aantal individuen. Afhankelijk van de kennis en de ecologie van de soort kan deze vork variëren van vrij ruim tot vrij smal. Deze methode werd toegepast bij onder meer amfibieën, insecten en vleermuizen. Bij vleermuizen werd er in tegenstelling tot de rapportage van 2007 ook zoveel mogelijk rekening gehouden met de waargenomen aantallen in de zomer (kraamkolonies). Voor de overige zoogdieren werd rekening gehouden met de oppervlakte die één individu nodig heeft. Bij de vissen werd er gewerkt met de CPUE (Catch per Unit of Effort) van de afgeviste transecten. De dichtheden, afgeleid uit de aantallen per afgeviste oppervlakte, werden dan geëxtrapoléerd naar de oppervlakte van het leefgebied in de betreffende beek- of riviertrajecten. Bij bepaalde weekdieren of slakken was het niet mogelijk om aantallen te bepalen. Hier werd als maat de oppervlakte van het leefgebied waar de soort aanwezig is GIS-matig berekend (in m²). Deze werkwijze wordt door de EC voorgesteld voor soorten waarvan de aantallen bijna niet zijn te bepalen (Evans & Arvela 2011). Voor een aantal soorten ontbreekt elke kennis om ook maar een ruwe inschatting van het aantal individuen te geven. Hier werd enkel het aantal 1x1 km hokken gerapporteerd.

De evaluatie van de populatietoestand is echter niet beperkt tot louter het beoordelen van het aantal individuen. Deze is immers functie van de trend gedurende de laatste 12 jaar en de afstand tot de referentiewaarde voor een overleving op lange termijn (zie Tabel 10).

Trends werden afgeleid uit veranderingen in verspreiding of aantallen. Referentiewaarden voor de minimale populatiegrootte zijn niet beschikbaar op niveau Vlaanderen. Ze worden voor de Habitatrichtlijnsoorten nergens expliciet vermeld in de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen

(G-IHD, Paelinckx et al. 2009). Een van de aanbevelingen van de wetenschappelijke toetsingscommissies die de gewestelijke doelstellingen en de methodiek voor het opstellen van de instandhoudingsdoelen in de SBZ wetenschappelijk doorlichtten (Arcadis 2008, 2010), is dat er bij het stellen van doelen op gebieds- en gewestelijk niveau zo goed mogelijk rekening gehouden moet worden met het concept metapopulatie en de genetische toestand van soorten. In een aanvulling (Evans & Arvela 2011) op artikel 17 van de Europese Habitatrichtlijn, vermelden ze ook dat zogenaamde referentiecondities voor gunstige populaties gebaseerd moeten zijn op zowel ecologische als genetische criteria.

Recent werd in het kader van de noodzakelijke verbindingen tussen leefgebieden van soorten een wetenschappelijk en hoofdzakelijk op genetische kennis gestoeld instrumentarium uitgewerkt dat aangeeft wat de minimaal vereiste aantallen zijn op niveau van een (biogeografische) regio of metapopulatie (Mergeay 2012). De snelheid waarmee genetische drift inwerkt op genetische diversiteit bepaalt de zogenaamde effectieve populatiegrootte N_e . Gemiddeld genomen is de effectieve populatiegrootte tienmaal kleiner dan het aantal volwassen individuen N_c (de censuspopulatie) in een populatie. Een populatie van 500 volwassen individuen (N_c) gedraagt zich dan genetisch als één van slechts 50 individuen. Dit door bv. louter demografische toevalligheden: een slechte voortplanting gedurende één of meerdere jaren kan een ogenschijnlijk gezonde populatie op enkele jaren doen verdwijnen. Nagenoeg alle theoretische afleidingen en berekeningen in de populatiebiologie gebruiken de effectieve populatiegrootte, en dit is dan ook de maatstaf die gebruikt moet worden bij het bepalen van een duurzame populatiegrootte. Voor een instandhouding van de genetische diversiteit op zeer lange termijn dient er een balans te zijn tussen het verlies door genetische drift en het ontstaan van nieuwe diversiteit door mutaties. Hiervoor is een N_e van minimaal 500 individuen vereist (dus $N_c=5000$). Het geografische bereik waarbinnen die waarde geldt kan zich echter tot buiten Vlaanderen uitstrekken, en over meerdere metapopulaties. Daarnaast dient men voor de instandhouding van één enkele metapopulatie te streven naar het behoud van 95 % van de genetische diversiteit over 100 jaar (N_{e95}). Hiervoor liggen de vereiste aantallen lager (zie Mergeay 2012 voor tabel).

Met deze aanbevelingen, alsook specifiek gestelde doelen in de S-IHD voor geïsoleerde populaties aan de rand van het areaal, werd indien mogelijk rekening gehouden bij het beoordelen van de referentiepopulatie. Als de referentiepopulatie 'veel groter' (> 25 %) is dan de huidige aantallen komt dit op zeer ongunstig uit. Indien die referentiepopulatie 'groter' (0-25 %) is dan komt dit op matig ongunstig uit (Tabel 11). Volgens de richtlijn van de EC moet de referentiepopulatie vergeleken worden met het minimum van de actuele schatting van de populatiegrootte.

Tabel 12. Overzicht per soort van de inschatting van de huidige populatiegrootte (minimum en maximum) in Atlantisch Vlaanderen, de eenheid van populatiegrootte (individuen, m², km²), de methode waarop dit gebaseerd is (0 = geen data; 1 = expertoordeel met geen of minimale bemonstering; 2 = deels data met extrapopulatie en/of modellering; 3 = volledige bemonstering of statische onderbouwd oordeel), de trend over de laatste 12 jaar (0 = stabiel; + = toename; - = afname; x = onbekend), de methode waarop de trend gebaseerd is (0-3; zie hoger) en of de huidige populatiegrootte afwijkt van de referentiepopulatie (= gelijk aan; > = referentiepopulatie groter (maar <25 %) dan huidig populatie; >> =

referentiepopulatie veel groter (> 25 %) dan huidige populatie) en het eindoordeel voor het deelaspect populatie (FV = gunstig; U1 = matig ongunstig; U2 = zeer ongunstig).

Groep	Naam	Populatiegrootte				Populatietrend		Ref	Oordeel
		min	max	eenh	meth	trend	meth		
Amfibieën	Bastaardkikker	60000	600000	Ind	1	0	1	≈	FV
Amfibieën	Boomkikker	4000	5000	Ind	3	+	3	>>	U2 +
Amfibieën	Bruine kikker	304100	608200	Ind	1	0	3	≈	FV
Amfibieën	Europese meerkikker	30000	300000	Ind	1	+	1	≈	FV
Amfibieën	Heikikker	4200	16800	Ind	1	0	1	≈	FV
Amfibieën	Kamsalamander	4400	11000	Ind	1	-	1	>>	U2 -
Amfibieën	Knoflookpad	100	250	Ind	2	-	1	>>	U2 -
Amfibieën	Poelkikker	8000	16000	Ind	1	x	1	≈	U1 x
Amfibieën	Rugstreepad	6500	13000	Ind	1	-	2	>>	U2 -
Amfibieën	Vroedmeesterpad	2300	4600	Ind	1	-	2	>>	U2 -
Insecten	Gevlekte witsnuitlibel	120	400	Ind	2	+	2	>>	U2 +
Insecten	Rivierrombout	200	2000	Ind	2	+	2	>>	U2 +
Insecten	Spaanse vlag	352	352	1x1 km grid cell	1	+	2	>	U1
Insecten	Teunisbloempijlstaart	44	44	1x1 km grid cell	1	+	1	x	XX
Insecten	Vliegend hert	50	50	1x1 km grid cell	2	-	1	>>	U2 -
Mossen	Geel schorpioenmos	1	10	Ind	2	0	2	>>	U2 =
Mossen	Kussentjesmos	181	181	1x1 km grid cell	2	X	0	≈	FV
Korstmossen	Rendiermossen	35	35	1x1 km grid cell	2	X	0	X	XX
Mossen	Veenmossen	315	315	1x1 km grid cell	2	X	0	≈	FV
Planten	Drijvende waterweegbree	7220	29000	Ind	3	0	3	>	U1 =
Planten	Groenknolorchis	435	435	Ind	3	+	3	>>	U2 +
Planten	Kruipend moerasscherm	3300	7450	Ind	3	0	3	>	U1 =
Reptielen	Gladde slang	97	97	1x1 km grid cell	3	0	1	>	U1 =
Vissen	Barbeel	3300	93000	Ind	2	-	2	>	U2 -
Vissen	Beekprik	4760	3731953	Ind	2	-	2	>	U2 -
Vissen	Bittervoorn	147200	639210900	Ind	2	+	2	≈	FV
Vissen	Fint	951	51000000	Ind	2	+	2	>>	U2 +
Vissen	Grote modderkruiper	2100	52900	Ind	2	-	2	>>	U2 -
Vissen	Kleine modderkruiper	12000	2202000	Ind	2	+	2	>	U1 +
Vissen	Rivierdonderpad	41100	45264200	Ind	2	+	2	>	U1 +
Vissen	Rivierprik	4310	4310000	Ind	2	+	2	>>	U2 +
Weekdieren	Nauwe korfslak	39250	6413752	m ²	2	0	2	x	XX
Weekdieren	Platte schijfhoren	8	8	1x1 km grid cell	1	X		>	XX
Weekdieren	Wijngaardslak	281	281	1x1 km grid cell	1	x	2	x	XX
Weekdieren	Zeggekorfslak	104700	2063000	m ²	2	0	2	x	XX
Wolfsklauwen	Wolfsklauwen	110	110	1x1 km grid cell	2	0	2	≈	U1 =
Zoogdieren	Baardvleermuis	3000	5000	Ind	3	+	2	≈	FV
Zoogdieren	Bechstein's vleermuis	300	600	Ind	2	x	0	>>	U2 x
Zoogdieren	Bever	150	250	Ind	2	+	2	>>	U2 +
Zoogdieren	Boommarter	10	100	Ind	2	+	1	>>	U2 +

Groep	Naam	Populatiegrootte				Populatietrend		Ref	Oordeel
		min	max	eenh	meth	trend	meth		
Zoogdieren	Bosvleermuis	40	100	Ind	1	x	0	>>	U2 x
Zoogdieren	Brandt's vleermuis	30	500	Ind	1	x	0	x	XX
Zoogdieren	Bunzing	1000	5000	Ind	2	-	2	>>	U2 -
Zoogdieren	Franjestaart	2000	3500	Ind	3	+	3	≈	FV
Zoogdieren	Gewone dwergvleermuis	100000	700000	Ind	1	0	1	≈	FV
Zoogdieren	Gewone grootoorvleermuis	10000	25000	Ind	1	0	1	≈	FV
Zoogdieren	Grijze grootoorvleermuis	150	400	Ind	1	x	0	>>	U2 x
Zoogdieren	Grote hoefijzerneus	1	5	Ind	2	0	2	>>	U2 x
Zoogdieren	Hamster	10	100	Ind	2	-	2	>>	U2 -
Zoogdieren	Hazelmuis	0	0	Ind	2	-	3	>>	U2 -
Zoogdieren	Ingekorven vleermuis	650	750	Ind	2	-	2	>>	U2 -
Zoogdieren	Laatvlieger	3000	6000	Ind	1	0	1	=	FV
Zoogdieren	Meervleermuis	150	200	Ind	2	-	2	>>	U2 -
Zoogdieren	Mopsvleermuis	0	0	Ind	2	-	2	>>	U2 -
Zoogdieren	Otter	0	50	Ind	1	+	1	>>	U2 +
Zoogdieren	Rosse vleermuis	500	1500	Ind	1	-	1	>>	U2 -
Zoogdieren	Ruige dwergvleermuis	-	-	-	0	x	0	x	XX
Zoogdieren	Vale vleermuis	1	5	Ind	2	0	2	>>	U2 x
Zoogdieren	Watervleermuis	3650	5000	Ind	3	-	3	>>	U2 -

4.2.3. Leefgebied

Tijdens de vorige rapportageronde werd een inschatting van de oppervlakte van het leefgebied vaak achterwege gelaten (onbekend). Tijdens deze rapportageronde is getracht om hier toch een inschatting van te geven, hoe ruw ook. Hierbij werden een aantal generieke methoden gevolgd. Voor een aantal soorten werd de oppervlakte leefgebied gelijkgesteld aan het aantal kilometerhokken met gekende aanwezigheid. Voor andere soorten werd een buffer met een bepaalde afstand –in functie van de dispersieafstand- rond de gekende voortplantingslocaties genomen om de oppervlakte leefgebied te berekenen. Bij vissen werd de oppervlakte leefgebied berekend door de volledige lengte van de waterloop waar een bepaalde vissoort aanwezig is te vermenigvuldigen met de breedte van de waterloop op het desbetreffende traject. Dit geeft dan een ruwe benadering van de oppervlakte gebruikt leefgebied van een bepaalde vissoort. Voor nog andere soorten werden heel specifieke methoden gebruikt. Daarnaast bleek het voor vele soorten, waaronder bijna alle vleermuizen, nog niet mogelijk om de oppervlakte leefgebied te kwantificeren, bij gebrek aan kennis.

De oppervlakte is echter niet de enige factor die doorweegt in het eindoordeel over de toestand van het leefgebied. Ook de inschatting van de kwaliteit van het leefgebied op zich en de trend van zowel oppervlakte als kwaliteit bepalen mee de gerapporteerde toestand (zie Tabel 10). De kwaliteit van het leefgebied is veelal gebaseerd op expertoordeel of gedeeltelijke data. Er is momenteel nog geen meetnet om de kwaliteit van het leefgebied van een soort in Vlaanderen te bepalen. Het eindoordeel voor de bepaling van de habitat van een soort wordt gegeven in Tabel 13.

Tabel 13. Overzicht per soort van de huidige oppervlakte leefgebied in Atlantisch Vlaanderen (km²; x = onbekend; leeg = nog te bepalen), de methode waarop dit gebaseerd is (0 = geen data, 1 = expertoordeel met geen of minimale bemonstering, 2 = deels data met extrapolatie en/of modellering, 3 = volledige bemonstering of statische onderbouwde oordeel), de inschatting van de kwaliteit van het leefgebied (g = goed, m = middelmatig, b = slecht, x = onbekend), de trend over de laatste 12 jaar (0 = stabiel, + = toename, - = afname, x = onbekend) en het eindoordeel over de toestand van het leefgebied.

Groep	Naam	Opp	Meth	Kwal	Trend	Oordeel
Amfibieën	Bastaardkikker	1185	2	M	0	FV
Amfibieën	Boomkikker	41	1	M	+	U1 +
Amfibieën	Bruine kikker	3041	1	M	0	FV
Amfibieën	Europese meerkikker	548	2	G	+	FV
Amfibieën	Heikikker	156	1	M	0	U1 +
Amfibieën	Kamsalamander	250	1	B	-	U2 -
Amfibieën	Knoflookpad	6	1	B	-	U2 -
Amfibieën	Poelkikker	227	2	M	x	U1 x
Amfibieën	Rugstreeppad	252	1	M	-	U1 -
Amfibieën	Vroedmeesterpad	25	1	B	-	U2 =
Insecten	Gevlekte witsnuitlibel	9.42	2	M	+	U1 +
Insecten	Rivierrombout	5	2	M	+	U1 +
Insecten	Spaanse vlag	x	0	x	x	XX
Insecten	Teunisbloempijlstaart	x	0	x	x	XX
Insecten	Vliegend hert	42.3	2	B	-	U1 -
Mossen	Geel schorpioenmos	0.0056	3	M	0	U2 =
Mossen	Kussentjesmos	181	2	M	X	U1 +
Korstmossen	Rendiermossen		0	X	X	XX
Mossen	Veenmossen	23.5	2	B	+	U2 +
Planten	Drijvende waterweegbree	0.79	3	B	X	U2 x
Planten	Groenknolorchis	0.05	3	G	0	U2 +
Planten	Kruipend moerasscherm	0.46	3	x	0	U1 =
Reptielen	Gladde slang		2	M	0	U1 =
Vissen	Barbeel	4.173	2	M	0	U1 =
Vissen	Beekprik	2.38	2	B	0	U2 +
Vissen	Bittervoorn	79.4	2	M	0	FV
Vissen	Fint	26.5	2	B	+	U2 +
Vissen	Grote modderkruiper	1.575	2	B	-	U2 -
Vissen	Kleine modderkruiper	9.9	2	M	+	U1 +
Vissen	Rivierdonderpad	52	2	B	+	U1 +
Vissen	Rivierprik	70.3	2	B	+	U2 +
Weekdieren	Nauwe korfslak	0.04	2	M	0	U1 =
Weekdieren	Platte schijfhoren	x	0	X	X	XX
Weekdieren	Wijngaardslak	x	0	x	x	XX
Weekdieren	Zeggekorfslak	0.1	2	M	0	U1 =

Groep	Naam	Opp	Meth	Kwal	Trend	Oordeel
Wolfsklauwen	Wolfsklauwen	41	2	M	+	U2 +
Zoogdieren	Baardvleermuis	x	0	x	x	XX
Zoogdieren	Bechstein's vleermuis	4.61	2	M	0	FV
Zoogdieren	Bever	3	1	M	+	U1 +
Zoogdieren	Boommarter	1197	2	M	+	U1 +
Zoogdieren	Bosvleermuis	x	0	x	0	XX
Zoogdieren	Brandt's vleermuis	x	0	x	x	XX
Zoogdieren	Bunzing	13470	2	M	-	U1 -
Zoogdieren	Franjestaart	x	0	x	x	XX
Zoogdieren	Gewone dwergvleermuis	x	0	x	x	XX
Zoogdieren	Gewone grootoorvleermuis	x	0	x	x	XX
Zoogdieren	Grijze grootoorvleermuis	x	0	x	x	XX
Zoogdieren	Grote hoefijzerneus	x	0	x	x	XX
Zoogdieren	Hamster	5.79	2	B	-	U2 -
Zoogdieren	Hazelmuis	0	3	B	-	U2 -
Zoogdieren	Ingekorven vleermuis	942.48	0	M	x	XX
Zoogdieren	Laatvlieger	x	0	x	x	XX
Zoogdieren	Meervleermuis	x	0	x	x	XX
Zoogdieren	Mopsvleermuis	0	2	x	x	XX
Zoogdieren	Otter	3688	2	B	0	U2 +
Zoogdieren	Rosse vleermuis	x	0	x	x	XX
Zoogdieren	Ruige dwergvleermuis	x	0	x	x	XX
Zoogdieren	Vale vleermuis	x	0	x	x	XX
Zoogdieren	Watervleermuis	x	0	x	x	XX

4.2.4. Toekomstperspectieven

Voor de beoordeling van de toekomstperspectieven van een soort wordt rekening gehouden met de huidige status van areaal, populatie en habitat van de soort ten opzichte van de referentietoestand. Deze informatie wordt aangevuld met toekomstige trend en de te verwachten afstand tot de referentiewaarde over 12 jaar. De methodiek voor de bepaling van de toekomstperspectieven van elk van deze drie aspecten wordt gegeven door Evans & Arvela (2011) in Tabel 14. De laagste score van elk van deze drie aspecten bepaalt de eindscore (one out, all out). Voor verschillende soorten werden de toekomstperspectieven bepaald op basis van de huidige staat van instandhouding (vooral populatie aantallen, trend en kwaliteit van het leefgebied) waarbij er ingeschat (expertoordeel) werd of de soort in een gunstige staat van instandhouding kan terecht komen binnen 12 jaar. Soorten die nu al in een ongunstige staat van instandhouding verkeren en waarvan de populatie-aantallen de laatste 12 jaar achteruitgaan, hebben per definitie geen gunstige toekomstperspectieven. De toekomstige status wordt slechts voor een beperkt aantal soorten als gunstig ingeschat.

Het eindoordeel voor de bepaling van het onderdeel toekomstperspectieven wordt gegeven in Tabel 16.

Tabel 14. Overzicht van het beoordelingskader voor toekomstperspectieven (Evans & Arvela 2011).

Huidige status van parameter	Toekomstige trend	Toekomstige status	Toekomstperspectieven		
Op/boven FRV	+ (toenemend)	> (boven FRV)	Goed		
Op/boven FRV	= (stabiel)	=/> (op/boven FRV)	Goed		
Op FRV	- (afnemend)	</<< (onder FRV)	Zwak (1)	Slecht (1)	
Boven FRV	- (afnemend)	>/=/</<< (boven/op/onder FRV)	Goed (2)	Zwak (2)	Slecht (2)
Onder FRV	+ (toenemend)	>/=/< (boven/op/onder FRV)	Goed (3)	Zwak (3)	Slecht (3)
Onder FRV	= (stabiel)	< (onder FRV)	Zwak (1)	Slecht (1)	
Onder FRV	- (afnemend)	< (onder FRV)	Zwak (1)	Slecht (1)	
Onbekend	+ (toenemend)/ - (afnemend)/ = (stabiel)/ X (onbekend)	X (onbekend)	onbekend		
Beneden FRV	X (onbekend)	X (onbekend)	onbekend		
Op/boven FRV					

1 – Afhankelijk of al dan niet de toekomstige status voorzien wordt te zijn onder de drempel voor U2 in twee rapportage cycli (12 jaar).

2 - Afhankelijk of al dan niet de toekomstige status voorzien wordt te zijn op/boven of onder de FRVs of zelfs onder de drempel voor U2 in twee rapportage cycli (12 jaar).

3 - Afhankelijk of al dan niet de toekomstige status voorzien wordt de FRV te overschrijden of de drempel voor U2 in twee rapportage cycli (12 jaar).

5. Overzicht van de beoordeling staat van instandhouding Vlaams Atlantische regio

5.1. Habitattypen

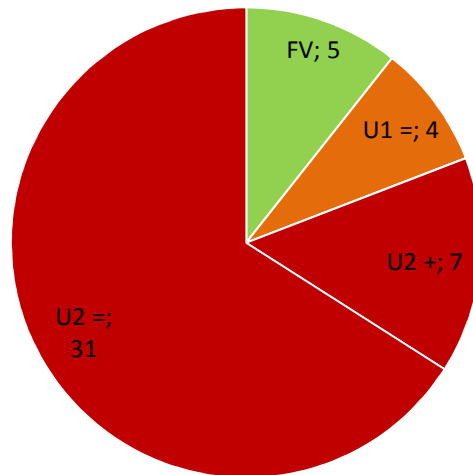
Een overzicht van de globale staat van instandhouding habitattypen wordt gegeven in Tabel 15. Van de 47 habitattypen scoren er globaal 5 gunstig (1140, 2160, 3140, 6110 en 8310), 4 matig ongunstig (2170, 3270, 6430 en 7220), en de overige habitattypen zeer ongunstig. Wanneer er gekeken wordt naar een werkelijke wijziging op het terrein (genuine change; aangeduid met +/-/-) gedurende de laatste 12 jaar, zijn 39 habitattypen stabiel (=) gebleven en 8 habitattypen er lichtjes op vooruitgegaan (+: 2190, 2330, 3110, 6110, 6120, 6210, 9120 en 91E0; waarvan 6110 als nieuw te rapporteren habitat gunstig is beoordeeld, en de overige zeven habitattypen binnen de klasse U2 blijven) (Figuur 3). De schijnbare achteruitgang van habitattypen tussen beide rapportageperioden is te wijten aan nieuwe kennis, concretere gegevens (IHD met doelen en implementatie) waardoor het beoordelingskader kwantitatief kon worden gebruikt (e.g. onderdeel areaal en oppervlakte), en een meer gestandaardiseerde methodiek van beoordeling (e.g. onderdeel toekomstperspectieven). Verdere details rond de staat van instandhouding voor de waterhabitattypen is terug te vinden in Packet et al. (2013).

Tabel 15. Overzicht staat van instandhouding habitattypen (HT) met een bijkomende verplichte inschatting van trend (+/=/-; gebaseerd op werkelijke wijzigingen op het terrein, 'genuine change'; 0 = onbekend). Een vergelijking met de beoordeling actuele staat van instandhouding volgens de G-IHD (herwerking van rapportage 1 in 2007) wordt ter vergelijking gegeven. RA: areaal, AR: oppervlakte, SF: kwaliteit, FP: toekomstperspectieven, FINAL: eindbeoordeling. Voor oppervlakte, kwaliteit en de eindbeoordeling wordt de trend weergegeven.

HT	RAP 2013							G-IHD RAP 2007					
	RA	AR	+/=/-	SF	+/=/-	FP	FINAL	+/=/-	RA	AR	SF	FP	FINAL
1130	FV	U2	=	U2	=	U2	U2	=	U1	U2	U2	FV	U2
1140	FV	FV	=	0	0	FV	FV	=	FV	FV	0	FV	FV
1310	FV	U2	=	U1	=	U2	U2	=	U1	U1	U1	U1	U1
1320	FV	U2	=	U2	=	U2	U2	=	FV	U1	U2	U2	U2
1330	FV	U2	=	U1	=	U2	U2	=	FV	U1	U1	U1	U1
2110	FV	U2	=	U1	=	FV	U2	=	FV	U2	U2	U1	U2
2120	FV	U1	0	U2	=	U2	U2	=	FV	U1	U2	U1	U2
2130	FV	U2	=	U1	0	U1	U2	=	FV	U2	U2	FV	U2
2150	U2	U2	=	FV	=	U1	U2	=	U2	U2	U2	FV	U2
2160	FV	FV	=	FV	=	FV	FV	=	FV	FV	FV	FV	FV
2170	FV	U1	=	U1	=	U1	U1	=	FV	U2	U2	U1	U2
2180	FV	U2	=	U2	=	U2	U2	=	FV	FV	U2	FV	U2
2190	FV	U2	=	U2	+	U2	U2	+	FV	U2	U2	FV	U2
2310	FV	U2	+	U1	-	U1	U2	=	FV	FV	U2	U2	U2
2330	FV	U2	+	U1	0	U1	U2	+	FV	FV	U2	U2	U2

3110	U2	U2	+	U1	=	U1	U2	+	U2	U2	U1	U2	U2
3130	FV	U2	=	U2	=	U2	U2	=	U2	U1	U2	U1	U2
3140	FV	FV	=	FV	=	FV	FV	=	U2	U1	U2	0	U2
3150	FV	U2	=	U2	=	U2	U2	=	U1	U1	U2	U1	U2
3160	U2	U2	=	U2	=	U2	U2	=	U1	U1	U2	U1	U2
3260	U1	U2	=	U1	=	U2	U2	=	U2	U2	U2	U2	U2
3270	FV	U1	=	U1	=	U1	U1	=	U1	U1	U2	FV	U2
4010	FV	U2	+	U2	-	U2	U2	=	FV	U2	U2	U2	U2
4030	FV	U2	+	U2	-	U2	U2	=	FV	U1	U2	U1	U2
5130	FV	U2	=	U1	0	U1	U2	=	U1	U2	U2	U2	U2
6110	FV	FV	+	0	0	FV	FV	+					
6120	FV	U2	+	U1	=	U2	U2	+	FV	U1	U1	FV	U1
6210	FV	U2	+	U2	=	U2	U2	+	FV	FV	U1	U1	U1
6230	U1	U2	=	U1	=	U2	U2	=	U1	U2	U2	U1	U2
6410	U1	U2	=	U1	=	U2	U2	=	U2	U2	U2	U2	U2
6430	FV	FV	=	U1	=	FV	U1	=	FV	FV	U2	FV	U2
6510	FV	U2	=	U2	=	U2	U2	=	FV	U1	U2	U1	U2
7110	U2	U2	=	U2	=	U1	U2	=	U2	U2	U2	U1	U2
7140	U1	U2	=	U1	=	U2	U2	=	U1	U1	U2	U2	U2
7150	U1	U2	=	U1	=	U1	U2	=	FV	FV	U1	U1	U1
7210	FV	U2	=	U1	=	FV	U2	=	U2	U1	FV	U1	U2
7220	FV	FV	=	U1	=	FV	U1	=	FV	U1	0	U1	U1
7230	U1	U2	0	FV	=	U1	U2	=	U2	U1	U1	U1	U2
8310	FV	FV	=	FV	=	FV	FV	=	FV	FV	FV	FV	FV
9110-C	FV	U2	=	U1	=	U2	U2	=	FV	FV	U1	FV	U1
9120	FV	U2	+	U2	+	U2	U2	+	FV	FV	U2	FV	U2
9130	FV	U2	0	U1	=	U2	U2	=	FV	FV	U1	FV	U1
9150	FV	U2	=	FV	=	FV	U2	=	FV	U2	U2	U2	U2
9160	FV	U2	0	U1	=	U2	U2	=	FV	FV	U1	FV	U1
9190	FV	U2	=	U2	=	U2	U2	=	FV	FV	U2	FV	U2
91E0	FV	U2	+	U1	=	U2	U2	+	FV	FV	U2	FV	U2
91F0	U2	U2	=	U1	=	U2	U2	=	U2	U2	U2	FV	U2

Totaaloordeel 2013



Figuur 3. Overzicht van het aantal habitattypen volgens de verschillende beoordelingscategorieën voor de rapportage van 2013. FV = gunstig; U1 = matig ongunstig; U2 = zeer ongunstig; + = toenemende trend; = = stabiele trend; - = afnemende trend.

5.2. Soorten

Een overzicht van de globale staat van instandhouding van de Habitatrichtlijnsoorten wordt gegeven in Tabel 16. Van de 59 soorten scoren er globaal 9 gunstig, waarvan 3 amfibieën (Bastaardkikker, Europese meerkikker, Bruine kikker), 1 vis (Bittervoorn) en 5 vleermuizen (Laatvlieger, Baardvleermuis, Franjestaart, Gewone grootoorvleermuis, Gewone dwergvleermuis). Verder scoren er 9 matig ongunstig, 6 onbekend en de overige 32 soorten zeer ongunstig. Als we de resultaten van de rapportage 2013 vergelijken met de rapportage 2007 blijkt dat de toestand van heel wat meer soorten als zeer ongunstig werd beoordeeld. Dit is voor een groot deel te wijten aan de afname van het aantal soorten die in 2007 werden beoordeeld als onbekend (n=13) naar 6 in 2013 (Figuur 4). Twee soorten (Spaanse vlag, Rivierrombout) blijken in 2013 een minder gunstige staat van instandhouding te hebben dan in 2007, terwijl ze toch toenamen. Beide soorten waren tot 10-15 jaar geleden heel zeldzaam in Vlaanderen maar namen het laatste decennium sterk toe. In 2007 waren we van oordeel dat deze toename voldoende was om de globale toestand als gunstig te beoordelen. Op basis van de huidige richtlijnen van de EC kan deze beoordeling evenwel niet behouden blijven. De afname van het aantal soorten die globaal gunstig scoren is hoofdzakelijk te wijten aan veranderingen binnen de groep van de vleermuizen. Van de huidige lijst van vleermuissoorten, werden in 2007 drie soorten op zich niet beoordeeld maar enkel het 'soortcomplex' waartoe ze behoorden. Dit betrof drie zeldzame soorten (Brandt's vleermuis, Ruige dwergvleermuis en Grijs grootoorvleermuis) die werden meegenomen met drie zeer algemene soorten (Baard vleermuis, Gewone dwergvleermuis en Gewone grootoorvleermuis resp.) en zodoende als gunstig werden gescoord. De EC stelt nu evenwel dat ze afzonderlijk beoordeeld moeten worden, wat tot een andere

score leidt. Twee zijn nu onbekend en de toestand van de derde is zeer ongunstig. Verdere details rond de staat van instandhouding voor de soorten is terug te vinden in Adriaens & De Knijf (2013).

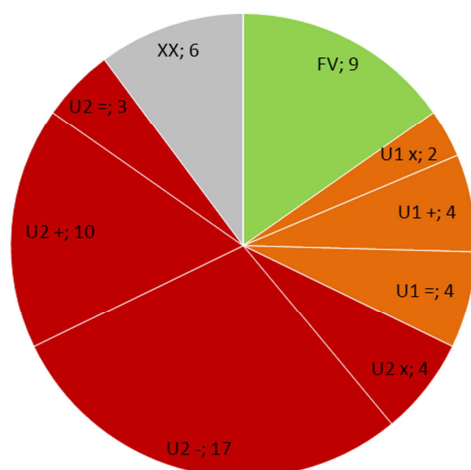
Wanneer enkel de globale trend beschouwd wordt, zijn er behalve de 9 soorten die nu een gunstige staat van instandhouding hebben (= FV), 7 soorten stabiel gebleven, 14 soorten vooruitgegaan en 17 soorten achteruit. Deze achteruitgang van 17 soorten tussen beide rapportageperioden is te wijten aan een effectieve achteruitgang op het terrein.

Tabel 16. Overzicht van de staat van instandhouding van de soorten (FV = gunstig; U1 = matig ongunstig; U2 = zeer ongunstig; XX = onbekend; leeg 2007 = niet beoordeeld) in Vlaanderen met een bijkomende verplichte inschatting van de algemene trend (+ = toenemend; = = stabiel; - = afnemend; x = onbekend). Een vergelijking met de beoordeling van de staat van instandhouding in Vlaanderen volgens de G-IHD (herwerking van rapportage naar Europa voor de periode 2001-2006) wordt ter vergelijking gegeven. Gearceerd: waarde overgenomen uit de Belgisch-Atlantische rapportage omdat geen evaluatie beschikbaar in G-IHD. In de G-IHD worden immers geen soorten besproken die enkel op Bijlage V staan. Deze waarde is dus louter indicatief. AR: areaal, POP: populaties, LGB: leefgebied, TP: toekomstperspectieven, TOT: eindbeoordeling. Voor populaties, leefgebied, toekomstperspectieven en de eindbeoordeling wordt de trend weergegeven.

Groep	Naam	2013						G-IHD (RAP 2007)				
		AR	POP	LGB	TP	TOT	TR	AR	POP	LGB	TP	TOT
Amfibieën	Bastaardkikker	FV	FV	FV	FV	FV		FV	FV	XX	FV	FV
Amfibieën	Boomkikker	FV	U2 +	U1 +	U1 +	U2 +	+	U2	U2 -	XX	U2	U2 -
Amfibieën	Bruine kikker	FV	FV	FV	FV	FV		FV	FV	XX	FV	FV
Amfibieën	Europese meerkikker	FV	FV	FV	FV	FV		XX	XX	XX	XX	XX
Amfibieën	Heikikker	FV	FV	U1 +	FV	U1 +	+	FV	FV	XX	FV	FV
Amfibieën	Kamsalamander	FV	U2 -	U2 -	U2 -	U2 -	-	U1 -	U2 -	XX	U2 -	U2 -
Amfibieën	Knoflookpad	FV	U2 -	U2 -	U2 -	U2 -	-	U2 -	U2 -	XX	U2 -	U2 -
Amfibieën	Poelkikker	XX	U1 x	U1 x	U1 x	U1 x	x	XX	XX	XX	XX	XX
Amfibieën	Rugstreepad	FV	U2 -	U1 -	U2 =	U2 -	-	FV	U2	XX	U2	U2
Amfibieën	Vroedmeesterpad	FV	U2 -	U2 =	U2 =	U2 -	-	FV	U2	XX	U2	U2
Insecten	Gevlekte witsnuitlibel	U1 +	U2 +	U1 +	U1 +	U2 +	+	U1	U2	XX	U2	U2
Insecten	Rivierrombout	U1 +	U2 +	U1 +	FV	U2 +	+	FV	U1	FV	FV	U1
Insecten	Spaanse vlag	FV	U1	XX	FV	U1 +	+	FV	FV	XX	FV	FV
Insecten	Teunisbloempijlstaart	XX	XX	XX	XX	XX						
Insecten	Vliegend hert	FV	U2 -	U1 -	U2 -	U2 -	-	FV	U2	U1	U1	U2
Mossen	Geel schorpioenmos	U2 =	U2 =	U2 =	U2 =	U2 =	=	U2	U2	U2	U2	U2
Mossen	Kussentjesmos	FV	FV	U1 +	XX	U1 x	x	FV	FV	U1	U1	U1
Korstmossen	Rendiermossen	FV	XX	XX	XX	XX	x	FV	U2	U2	U2	U2
Mossen	Veenmossen	FV	FV	U2 +	U1 +	U2 +	+	FV	FV	U2	U2	U2
Planten	Drijvende waterweegbree	FV	U1 =	U2 x	U2 x	U2 =	=	FV	U1	U2	U1	U2
Planten	Groenknolorchis	U2 =	U2 +	U2 +	U1	U2 +	+	U2	U2	U2	U2	U2
Planten	Kruipend moerasscherm	U1 =	U1 =	U1 =	U1 =	U1 =	=	U1	U1	U1	U1	U1
Reptielen	Gladde slang	FV	U1 =	U1 =	U1 +	U1 =	=	FV	XX	XX	XX	XX
Vissen	Barbeel	FV	U2 -	U1 =	U1 +	U2 -	-					
Vissen	Beekprik	FV	U2 -	U2 +	U1 +	U2 -	-	U1	U1	U2	U1	U2
Vissen	Bittervoorn	FV	FV	FV	FV	FV		FV	FV	FV	FV	FV
Vissen	Fint	U2 +	U2 +	U2 +	U2 +	U2 +	+	U2	U2	U2	U2	U2
Vissen	Grote modderkruiper	U2 =	U2 -	U2 -	U2 -	U2 -	-	U2	U2	U2	U1	U2
Vissen	Kleine modderkruiper	FV	U1 +	U1 +	U1 +	U1 +	+	FV	U1	U1	FV	U1
Vissen	Rivierdonderpad	FV	U1 +	U1 +	U1 +	U1 +	+	FV	U1	U1	FV	U1
Vissen	Rivierprik	U2 +	U2 +	U2 +	U2 +	U2 +	+	U1	U2	U1	U1	U2

Weekdieren	Nauwe korfslak	FV	XX	U1 =	U1 =	U1 =	=	XX	XX	XX	XX	XX
Weekdieren	Platte schijfhoren	XX	XX	XX	XX	XX		XX	XX	XX	XX	XX
Weekdieren	Wijngaardslak	FV	XX	XX	XX	XX		XX	XX	XX	XX	XX
Weekdieren	Zeggekorfslak	FV	XX	U1 =	U1 =	U1 =	=	XX	XX	XX	XX	XX
Wolfsklauwen	Wolfsklauwen	FV	U1 =	U2 +	U1 =	U2 =	=	FV	U1	U2	U1	U2
Zoogdieren	Baardvleermuis	FV	FV	XX	FV	FV		FV	FV	XX	FV	FV
Zoogdieren	Bechstein's vleermuis	XX	U2 x	FV	U1 x	U2 x	x	FV	XX	XX	XX	XX
Zoogdieren	Bever	FV	U2 +	U1 +	U1 +	U2 +	+	FV	U1	U1	U2	U2
Zoogdieren	Boommarter	FV	U2 +	U1 +	U1 +	U2 +	+	FV	U2	U1	U1	U2
Zoogdieren	Bosvleermuis	FV	U2 x	XX	XX	U2 x	x	FV	XX	XX	XX	XX
Zoogdieren	Brandt's vleermuis	XX	XX	XX	XX	XX		FV	FV	XX	FV	FV
Zoogdieren	Bunzing	FV	U2 -	U1 -	U1 -	U2 -	-	FV	U1	U1	U1	U1
Zoogdieren	Franjestaart	FV	FV	XX	FV	FV		FV	FV	XX	FV	FV
Zoogdieren	Gewone dwergvleermuis	FV	FV	XX	FV	FV		FV	FV	FV	FV	FV
Zoogdieren	Gewone grootoorvleermuis	FV	FV	XX	FV	FV		FV	FV	XX	FV	FV
Zoogdieren	Grijze grootoorvleermuis	XX	U2 x	XX	XX	U2 x	x	FV	XX	XX	FV	XX
Zoogdieren	Grote hoefijzerneus	U2 x	U2 x	XX	U2 x	U2 x	x	U2	U2	U2	U2	U2
Zoogdieren	Hamster	U2 -	U2 -	U2 -	U2 x	U2 -	-	U1	U2	U1	U2	U2
Zoogdieren	Hazelmuis	U2 -	U2 -	U2 -	U2 x	U2 -	-	U2	U2	U2	U2	U2
Zoogdieren	Ingekorven vleermuis	U2 -	U2 -	XX	U2 -	U2 -	-	FV	FV	XX	FV	FV
Zoogdieren	Laatvlieger	FV	FV	XX	FV	FV		FV	FV	XX	FV	FV
Zoogdieren	Meervleermuis	U2 -	U2 -	XX	U1 x	U2 -	-	FV	FV	XX	FV	FV
Zoogdieren	Mopsvleermuis	U2 -	U2 -	XX	U2	U2 -	-	XX	XX	XX	XX	XX
Zoogdieren	Otter	U2 +	U2 +	U2 +	U2 +	U2 +	+	U2	U2	U2	U2	U2
Zoogdieren	Rosse vleermuis	FV	U2 -	XX	U2 -	U2 -	-	FV	XX	XX	FV	XX
Zoogdieren	Ruige dwergvleermuis	FV	XX	XX	XX	XX		FV	FV	XX	FV	FV
Zoogdieren	Vale vleermuis	U2 -	U2 x	XX	U2 -	U2 -	-	FV	XX	XX	XX	XX
Zoogdieren	Watervleermuis	FV	U2 -	XX	U1 -	U2 -	-	FV	FV	XX	FV	FV

Totaaloordeel 2013



Figuur 4. Overzicht van het aantal soorten in elk van de verschillende beoordelingscategorieën voor de rapportage van 2013 (FV = gunstig; U1 = matig ongunstig; U2 = zeer ongunstig; XX = onbekend; NA = geen beoordeling; + = toenemende trend; = = stabiele trend; - = afnemende trend; x = onbekende trend).

6. Vergelijking resultaten Atlantisch-Vlaanderen met Atlantisch-België

In Tabel 17 en 18 worden de resultaten van Atlantisch-Vlaanderen vergeleken met deze van Atlantisch-België. De beoordeling voor Atlantisch-België werd gemaakt door de gegevens van het Atlantisch gebied binnen Vlaanderen, Brussel en Wallonië te integreren (zie ook Inleiding). Het relatief aandeel van de oppervlakte voor habitattypen en populaties voor soorten over de verschillende regio's werd hierbij in rekening gebracht. Er zijn vier habitattypen (3260, 6110, 6430 en 9150) die verschillen in eindoordeel. Voor de soorten zijn dit er drie (Spaanse vlag, Barbeel en Bastaardkikker).

Tabel 17. Vergelijking van de resultaten voor de habitattypen tussen Atlantisch-Vlaanderen (VLA-ATL) en Atlantisch-België (BEL-ATL) voor de onderdelen areaal (ARE), oppervlakte (OPP), structuren & functies (S&F), toekomstperspectieven (TP), en het eindoordeel (TOT). Een verschil tussen beiden is in geel gemarkeerd bij BEL-ATL (FV = gunstig, U1 = matig ongunstig, U2 = zeer ongunstig, 0 = onbekend).

Habitatype	VLA-ATL					BEL-ATL				
	ARE	OPP	S&F	TP	TOT	ARE	OPP	S&F	TP	TOT
1130	FV	U2	U2	U2	U2	FV	U2	U2	U2	U2
1140	FV	FV	0	FV	FV	FV	FV	0	FV	FV
1310	FV	U2	U1	U2	U2	FV	U2	U1	U2	U2
1320	FV	U2	U2	U2	U2	FV	U2	U2	U2	U2
1330	FV	U2	U1	U2	U2	FV	U2	U1	U2	U2
2110	FV	U2	U1	FV	U2	FV	U2	U1	FV	U2
2120	FV	U1	U2	U2	U2	FV	U1	U2	U2	U2
2130	FV	U2	U1	U1	U2	FV	U2	U1	U1	U2
2150	U2	U2	FV	U1	U2	U2	U2	FV	U1	U2
2160	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV
2170	FV	U1	U1	U1	U1	FV	U1	U1	U1	U1
2180	FV	U2	U2	U2	U2	FV	U2	U2	U2	U2
2190	FV	U2	U2	U2	U2	FV	U2	U2	U2	U2
2310	FV	U2	U1	U1	U2	FV	U2	U1	U1	U2
2330	FV	U2	U1	U1	U2	FV	U2	U1	U2	U2
3110	U2	U2	U1	U1	U2	U2	U2	U1	U1	U2
3130	FV	U2	U2	U2	U2	FV	U2	U2	U2	U2
3140	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV
3150	FV	U2	U2	U2	U2	U1	U1	U2	U2	U2
3160	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2
3260	U1	U2	U1	U2	U2	U1	U1	U1	U1	U1
3270	FV	U1	U1	U1	U1	FV	U1	U1	U1	U1
4010	FV	U2	U2	U2	U2	U1	U2	U2	U2	U2
4030	FV	U2	U2	U2	U2	FV	U2	U2	U2	U2
5130	FV	U2	U1	U1	U2	FV	U2	U1	U1	U2
6110	FV	FV	0	FV	FV	FV	U2	U2	U2	U2
6120	FV	U2	U1	U2	U2	FV	U2	U1	U2	U2

6210	FV	U2	U2	U2	U2	FV	U2	U2	U2	U2
6230	U1	U2	U1	U2	U2	U1	U2	U1	U2	U2
6410	U1	U2	U1	U2	U2	U1	U2	U1	U2	U2
6430	FV	FV	U1	FV	U1	FV	FV	U2	U2	U2
6510	FV	U2	U2	U2	U2	FV	U2	U2	U2	U2
7110	U2	U2	U2	U1	U2	U2	U2	U2	U1	U2
7140	U1	U2	U1	U2	U2	U1	U2	U1	U2	U2
7150	U1	U2	U1	U1	U2	FV	U2	U1	U2	U2
7210	FV	U2	U1	FV	U2	FV	U2	U1	FV	U2
7220	FV	FV	U1	FV	U1	FV	FV	U1	U1	U1
7230	U1	U2	FV	U1	U2	U1	U2	FV	U1	U2
8310	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	0	FV	FV
9110-C	FV	U2	U1	U2	U2	FV	U1	U2	U2	U2
9120	FV	U2	U2	U2	U2	FV	U2	U2	U2	U2
9130	FV	U2	U1	U2	U2	FV	U2	U2	U2	U2
9150	FV	U2	FV	FV	U2	FV	U1	U1	U1	U1
9160	FV	U2	U1	U2	U2	FV	U2	U1	U2	U2
9190	FV	U2	U2	U2	U2	FV	U2	U2	U2	U2
91E0	FV	U2	U1	U2	U2	FV	U2	U1	U2	U2
91F0	U2	U2	U1	U2	U2	U2	U2	U1	U2	U2

Tabel 18. Vergelijking van de resultaten voor de soorten tussen Atlantisch-Vlaanderen (VLA-ATL) en Atlantisch-België (BEL-ATL) voor de onderdelen areaal (ARE), populaties (POP), kwaliteit leefgebied (LGB), toekomstperspectieven (TP), en het eindoordeel (TOT). Een verschil tussen beiden is in geel gemarkeerd bij BEL-ATL (FV = gunstig, U1 = matig ongunstig, U2 = zeer ongunstig, 0 = onbekend).

Soort	VLA-ATL						BEL-ATL				
	ARE	POP	LGB	TP	TOT	ARE	POP	LGB	TP	TOT	
Rendiermossen	Korstmossen	FV	0	0	0	0	FV	0	0	0	0
Geel schorpioenmos	Mossen	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2
Kussentjesmos	Mossen	FV	FV	U1	0	U1	FV	FV	U1	0	U1
Veenmossen	Mossen	FV	FV	U2	U1	U2	FV	FV	U2	U1	U2
Wolfsklauwen	Wolfsklauwen	FV	U1	U2	U1	U2	U1	U1	U2	U1	U2
Drijvende waterweegbree	Planten	FV	U1	U2	U2	U2	FV	U1	U2	U2	U2
Groenknolorchis	Planten	U2	U2	U2	U1	U2	U2	U2	U2	U1	U2
Kruipend moerasscherm	Planten	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1	U1
Nauwe korfslak	Weekdieren	FV	0	U1	U1	U1	FV	0	U1	U1	U1
Platte schijfhoren	Weekdieren	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wijngaardslak	Weekdieren	FV	0	0	0	0	FV	0	0	0	0
Zeggekorfslak	Weekdieren	FV	0	U1	U1	U1	FV	0	U1	U1	U1
Gevlekte witsnuitlibel	Insecten	U1	U2	U1	U1	U2	U1	U2	U1	U1	U2
Rivierrombout	Insecten	U1	U2	U1	FV	U2	U1	U2	U1	FV	U2
Spaanse vlag	Insecten	FV	U1	0	FV	U1	FV	FV	0	FV	FV
Teunisbloempijlstaart	Insecten	0	0	0	0	0	FV	0	0	0	0

Vliegend hert	Insecten	FV	U2	U1	U2	U2	FV	U2	U2	U2	U2
Barbeel	Vissen	FV	U2	U1	U1	U2	FV	U1	U1	U1	U1
Beekprik	Vissen	FV	U2	U2	U1	U2	FV	U2	U2	U1	U2
Bittervoorn	Vissen	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Fint	Vissen	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2
Grote modderkruiper	Vissen	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2
Kleine modderkruiper	Vissen	FV	U1	U1	U1	U1	FV	U1	U1	U1	U1
Rivierdonderpad	Vissen	FV	U1	U1	U1	U1	FV	U1	U1	U1	U1
Rivierprik	Vissen	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2
Bastaardkikker	Amfibieën	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	U1	U1
Boomkikker	Amfibieën	FV	U2	U1	U1	U2	FV	U2	U1	U1	U2
Bruine kikker	Amfibieën	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Europese meerkikker	Amfibieën	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV	FV
Heikikker	Amfibieën	FV	FV	U1	FV	U1	FV	FV	U1	FV	U1
Kamsalamander	Amfibieën	FV	U2	U2	U2	U2	FV	U2	U2	U2	U2
Knoflookpad	Amfibieën	FV	U2	U2	U2	U2	FV	U2	U2	U2	U2
Poelkikker	Amfibieën	0	U1	U1	U1	U1	0	U1	U1	U1	U1
Rugstreeppad	Amfibieën	FV	U2	U1	U2	U2	FV	U2	U1	U2	U2
Vroedmeesterpad	Amfibieën	FV	U2	U2	U2	U2	FV	U2	U1	U1	U2
Gladde slang	Reptielen	FV	U1	U1	U1	U1	FV	U1	U1	U1	U1
Baardvleermuis	Zoogdieren	FV	FV	0	FV	FV	FV	FV	0	FV	FV
Bechstein's vleermuis	Zoogdieren	0	U2	FV	U1	U2	0	U2	FV	U1	U2
Bever	Zoogdieren	FV	U2	U1	U1	U2	FV	U2	U1	U1	U2
Boommarter	Zoogdieren	FV	U2	U1	U1	U2	FV	U2	U1	U1	U2
Bosvleermuis	Zoogdieren	FV	U2	0	0	U2	FV	U2	0	0	U2
Brandt's vleermuis	Zoogdieren	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bunzing	Zoogdieren	FV	U2	U1	U1	U2	FV	U2	U1	U1	U2
Franjestaart	Zoogdieren	FV	FV	0	FV	FV	FV	FV	0	FV	FV
Gewone dwergvleermuis	Zoogdieren	FV	FV	0	FV	FV	FV	FV	0	FV	FV
Gewone grootoorvleermuis	Zoogdieren	FV	FV	0	FV	FV	FV	FV	0	FV	FV
Grijze grootoorvleermuis	Zoogdieren	0	U2	0	0	U2	0	U2	0	0	U2
Grote hoefijzerneus	Zoogdieren	U2	U2	0	U2	U2	U2	U2	0	U2	U2
Hamster	Zoogdieren	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2
Hazelmuis	Zoogdieren	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2
Ingekorven vleermuis	Zoogdieren	U2	U2	0	U2	U2	U2	U2	0	U2	U2
Laatvlieger	Zoogdieren	FV	FV	0	FV	FV	FV	FV	0	FV	FV
Meervleermuis	Zoogdieren	U2	U2	0	U1	U2	U2	U1	0	U1	U2
Mopsvleermuis	Zoogdieren	U2	U2	0	U2	U2	U2	U2	0	U2	U2
Otter	Zoogdieren	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2	U2
Rosse vleermuis	Zoogdieren	FV	U2	0	U2	U2	FV	U2	0	U2	U2
Ruige dwergvleermuis	Zoogdieren	FV	0	0	0	0	FV	0	0	0	0
Vale vleermuis	Zoogdieren	U2	U2	0	U2	U2	U2	U2	0	U2	U2
Watervleermuis	Zoogdieren	FV	U2	0	U1	U2	FV	U2	0	U1	U2

7. Referenties

- Adriaens D. et al. 2012. Databank S-IHD. INBO, Brussel.
- Adriaens D. & De Knijf G. 2013. Conservation status assessment of the species of the Habitats Directive (reporting period 2007-2012) – Detailed files. INBO.IR.2013.13.
- Anselin A., Decler K., Paelinckx D. & Martens E. 2000. Definitief voorstel en motivatie tot aanvulling en aanpassing van de 'Speciale Beschermingszones' in Vlaanderen, in uitvoering van de Europese Richtlijn 92/43/EEG (Habitatrichtlijn). IN.R.2000.17, Brussel, 75 pp.
- Anselin A. & Kuijken E. 1995. Speciale Beschermingszones voor het Vlaams Gewest, in uitvoering van de Habitatrichtlijn 92/43/EEG. Inventaris en afbakening. IN.R.95.20, Brussel, 29 pp.
- Arcadis 2008. Toetsingsnota van de wetenschappelijke toetsingscommissie betreffende de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen. Arcadis i.o.v. Agentschap voor Natuur en Bos, 21 pp.
- Arcadis 2010. Wetenschappelijke Toetsingscommissie (WTC) in het kader van de S-IHD instrumenten voor de Habitat- en Vogelrichtlijn. Arcadis, Antwerpen, 194 pp.
- CD (Council Directive) 92/43/EEC 1992. The conservation of natural habitats and of wild fauna and flora.
- De Bruyn L. & Paelinckx D. 2007a. Soorten van de Habitatrichtlijn. In: Natuurrapport 2007 – Toestand van de natuur in Vlaanderen, cijfers voor het beleid (Dumortier M., De Bruyn L., Hens M., Peymen J., Schneiders A., Van Daele T. & Van Reeth W.), INBO.M.2007.4, Brussel, pp. 38-55.
- De Bruyn L. & Paelinckx D. 2007b. Habitats van de Habitatrichtlijn. In: Natuurrapport 2007 – Toestand van de natuur in Vlaanderen, cijfers voor het beleid (Dumortier M., De Bruyn L., Hens M., Peymen J., Schneiders A., Van Daele T. & Van Reeth W.), INBO.M.2007.4, Brussel, pp. 56-71.
- De Knijf G. & Paelinckx D. 2012. Typische faunasoorten van de verschillende Natura 2000 habitattypen, in functie van de beoordeling van de staat van instandhouding op niveau Vlaanderen. Herwerking van advies INBO.A.2012.29, Brussel, 18 pp.
- De Saeger S. et al. 2012. Habitatkaart, versie december 2012. Indicatieve situering van de Natura 2000 habitattypen en de regionaal belangrijke biotopen. Integratie en bewerking van de Biologische Waarderingskaart, versie 2. INBO, Brussel.
- EC 2005. Assessment, monitoring and reporting of conservation status – Preparing the 2001-2007 report under Article 17 of the Habitats Directive (DocHab-04-03/03 rev.3).
- Evans D. & Arvela M. 2011. Assessment and reporting under Article 17 of the Habitats Directive. European Topic Centre on Biological Diversity, Paris, France, 123 pp.
- Louette G., Adriaens D., Adriaens P., Anselin A., Devos K., Sannen K., Van Landuyt W., Paelinckx D. & Hoffmann M. 2011. Bridging the gap between the Natura 2000 regional conservation status and local conservation objectives. *Journal for Nature Conservation* 19: 224-235.
- Mergeay J. 2012. Afwegingskader voor de versterking van populaties van Europees beschermde soorten. Advies van het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek, INBO.A.2012.141, 11 pp.
- Natuurpunt 2013.

- Waarnemingen afkomstig van waarnemingen.be, de website voor natuurinformatie van Natuurpunt en Stichting Natuurinformatie
- Waarnemingen afkomstig uit het Nachtvlindermeetnet van Natuurpunt
- Waarnemingen afkomstig uit de Hyladatabank van de amfibieën- en reptielenwerkgroep van Natuurpunt
- Waarnemingen afkomstig van de Zoogdierendatabank van de zoogdierenwerkgroep en vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt en de zoogdierenwerkgroep van de JNM
- Waarnemingen afkomstig van de monitoringtransecten van de vleermuizen van de vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt
- Informatie uit erkenningsdossiers en monitoringrapporten van erkende natuurgebieden van Natuurpunt
- Gegevens afkomstig uit soortenlijsten en inventarisaties door vrijwilligers en werkgroepen van Natuurpunt

Oosterlynck P., Van Landuyt W. & Paelinckx D. 2013. Selectie habitattypische flora ten behoeve van de Artikel 17 rapportage omtrent de staat van instandhouding van de Natura 2000 habitattypen. INBO.R.2013.20, Brussel, 26 pp.

Packet J., Leyssen A. & Denys L. 2013. Conservation status assessment of the habitats of the Habitats Directive (reporting period 2007-2012) – Detailed files water habitats. INBO.IR.2013.14.

Paelinckx D. & De Bruyn L. 2007. Bepaling van de staat van instandhouding van de Natura 2000 habitats en soorten voor de Belgisch Atlantische biogeografische regio. Synthese. INBO.A.2007.256, Brussel, 36 pp.

Paelinckx D., Sannen K., Goethals V., Louette G., Rutten J. & Hoffmann M. 2009. Gewestelijke doelstellingen voor de habitats en soorten van de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn voor Vlaanderen. INBO.M.2009.3, Brussel, 669 pp.

Paelinckx D., Van Landuyt W. & De Bruyn L. 2008. Conservation status of the Natura 2000 habitats and species. INBO.R.2008.15, Brussel.

Poelmans L., Uljee I., Engelen G., Hens M., Adriaens D., Herr C., Lommaert L., Louette G., Wils C., Van Daele T. & Wouters J. 2013. Ecologisch en socio-economisch optimale allocatie van de instandhoudingsdoelstellingen in Vlaanderen. 2013/RMA/R, VITO-INBO, Mol.

Thomaes A., Vandekerckhove K. & Paelinckx D. 2007. Methodology for reporting the conservation status of forest habitats for the Belgian Atlantic region. INBO.IR.2007.22, Brussel, 40 pp.

T'jollyn F., Bosch H., Demolder H., De Saeger S., Leyssen A., Thomaes A., Wouters J., Paelinckx D. & Hoffmann M. 2009. Ontwikkeling van criteria voor de beoordeling van de lokale staat van instandhouding van de Natura 2000 habitattypen. INBO.R.2009.46, Brussel, 326 pp.

Verhaeghe W. 2013a. Kalibratienota IHD. ANB, Brussel, 42 pp.

Verhaeghe W. 2013b. Implementatienota IHD. ANB, Brussel, 87 pp.

8. Digitale bijlagen

Bijlage 1. Areaal- en referentieareaalkaarten van de habitattypen en soorten.

Bijlage 2. B-norm voor bepaling van ruimtelijke configuratie en overzicht van verwante biotopen voor bepaling van B-norm (ruimtelijke configuratie) habitattypen.

Bijlage 3. Structuren & Functies inclusief typische soorten beoordeling voor de verschillende habitattypen (tabblad 1: Atlantisch Vlaanderen, tabblad 2: subtypen Atlantisch Vlaanderen, tabblad 3: Continentaal Vlaanderen).

Bijlage 4. Overzicht van de drukken en bedreigingen voor de verschillende habitattypen.

Bijlage 5. Detailoverzicht van de bepaling van toekomstperspectieven voor habitattypen.